

Bc Tcgjge f cgbqg l bga_rmp

Ecucjbqqge l _jcpge Ecxg l lcl

Naar een methodiek om veiligheidsrisico's op
ecweld `g l lcl ecxg l lcl in te schatten

De Veiligheidsindicator Geweldssignalering Gezinnen

Naar een methodiek om veiligheidsrisico's
op geweld binnen gezinnen in te schatten

Bureau **Beke**

In opdracht van

Nationale politie, Landelijk Bureau Huiselijk Geweld en de Politietaak
Mutsaersstichting Venlo

Omslagontwerp

M. Grotens

ISBN/EAN

978-90-75116-86-1

Kuppens, J., Bremmers, B. en Ferwerda, H.

De Veiligheidsindicator Geweldssignalering Gezinnen. Naar een methodiek om veiligheidsrisico's op geweld binnen gezinnen in te schatten

© 2016 Bureau Beke (Arnhem), Mutsaersstichting (Venlo) en Nationale Politie (Driebergen)

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

No part of this publication may be reproduced in any form by print, photo print or other means without written permission from the authors.

Inhoudsopgave

Voorwoord

1 Inleiding	1
1.1 Eerste kaders van het gewenste instrument	2
1.2 Onderzoeksdoel en onderzoeksvragen	3
1.3 Inkadering van het onderzoek	5
1.4 Onderzoeksontwerp	6
1.5 Leeswijzer	9
2 Reeds opgetekende risicofactoren en signalen	11
2.1 Risicofactoren uit de literatuur	11
2.2 Signalen uit de praktijk	14
2.3 Signalen uit bestaande instrumenten	18
2.4 Nabeschouwing op dit hoofdstuk	20
3 Naar een invulling van het instrument	21
3.1 Dossieranalyse als basis	21
3.2 Aard van het instrument	22
3.3 Aantal en aard van de signalen	23
3.4 Noodzaak van weging	24
3.5 De Veiligheidsindicator Geweldssignalering Gezinnen (ViGG)	26
4 Proces van meten, monitoren en maatregelen	29
4.1 De drie functies van de ViGG	29
4.2 Een leidraad voor het proces achter de ViGG	29
Literatuurlijst	37
Bijlage 1: Lijst met experts	41
Bijlage 2: Inventarisatie signalen huiselijk geweld	43
Bijlage 3: Korte omschrijving instrumenten	47
Bijlage 4: De ViGG	49

Voorwoord

De laatste jaren wordt gewezen op het belang van het betrekken van diverse partijen bij de aanpak van huiselijk geweld. Met name huisartsen, scholen en jeugdzorginstellingen zijn hierdoor in meer of mindere mate opgenomen in het huiselijkgeweldnetwerk. Naast strafrechtelijke netwerkpartners als de politie, het Openbaar Ministerie, de Reclassering en Bureau Jeugdzorg en hulpverlenende partners als het Steunpunt Huiselijk Geweld en lokale hulpverleningsinstanties spelen gemeenten een rol. Vaak ligt de regie van de aanpak bij de gemeenten, ook omdat daar de wettelijke taken vanuit de WMO en de Wet tijdelijk huisverbod gelegd worden in het kader van de decentralisaties naar gemeenten. Een van de laatste nationale ontwikkelingen die beogen een bijdrage te leveren aan de reeds bestaande oplossingen zijn de Meldcode en de vorming van de Advies- en Meldpunten Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (AMHK's).

In het huiselijkgeweldnetwerk is al het nodige aan instrumenten opgebouwd, vooral als het gaat om op personen gerichte instrumenten die ingezet worden als er daadwerkelijk sprake is van huiselijk geweld. Wat tot op heden nog ontbreekt, is een instrument waarmee bepaald kan worden dat de kans op huiselijk geweld dermate hoog is dat er enige vorm van actie noodzakelijk is. Het gaat dan specifiek om een instrument dat professionals helpt om het 'niet-pluis-gevoel' te vertalen naar een gemeenschappelijk gedragen perspectief. In deze rapportage is naar een dergelijk instrument toegewerkt.

Voor de uitvoering van het onderzoek zijn wij een aantal mensen erkentelijk. Dit is ten eerste Ken van Avesaath van de Mutsaersstichting voor het aanleveren van de dossiers, welke de basis voor dit onderzoek zijn geweest. Daarnaast danken we Peter Lalieu en Yvonne Bisschop van Politie-eenheid Limburg hartelijk voor hun hulp en inbreng. Daar is ook vrijwilligster Maria Heijnen van erg veel waarde bij geweest, waarvoor dank. Ook willen we de experts in de expertmeeting hartelijk danken voor hun medewerking. Dit zowel tijdens de expertmeeting als in de vragenlijstronde daarna. Zie bijlage 1 voor de lijst met experts. Ten slotte willen we Stijn van Sommeren en John Goedee bedanken voor het aanleveren van tekstsuggesties.

Het onderzoek had niet gerealiseerd kunnen worden zonder de opbouwende medewerking van de opdrachtgevers; de Mutsaersstichting en het Landelijk Project Huiselijk Geweld en de Politietaak. Met name Matthieu Goedhart, Henk Giebels, Eltjo Lenting en Mariëtte Christophe zijn we daarom erkentelijk voor hun inzet.

Arnhem, 2016

Het onderzoeksteam

1 Inleiding

Huiselijk geweld manifesteert zich in allerlei zwaartegradaties en is vaak het resultaat van over langere tijd oplopende spanningen tussen huisgenoten. Het is een fenomeen dat niet altijd zichtbaar is, ondanks dat de aandacht voor huiselijk geweld en kindermishandeling de laatste tien jaar in een stroomversnelling is geraakt. De stroomversnelling is ook wel samen te vatten met het woord 'intensivering', en wel op meerdere vlakken. Zo is er wettelijk meer mogelijk om huiselijk geweld aan te pakken. Naast de strafrechtelijke en civielrechtelijke aanpak biedt ook het huisverbod sinds 2009 een bestuursrechtelijke mogelijkheid. Wat betreft betrokken netwerkpartners telt de intensivering dubbel. Ten eerste worden er steeds meer partijen betrokken bij de aanpak van huiselijk geweld. Neem bijvoorbeeld de inbreng van huisartsen en scholen als signaleerders. Ten tweede trekken bepaalde partners, zoals de Advies- en Meldpunten Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (AMHK's), ook steeds meer taken naar zich toe als het gaat om het signaleren en afhandelen van huiselijkgeweldmeldingen. En als laatste voorbeeld geldt dat de publiekscampagne tegen huiselijk geweld onverminderd sterk aanwezig blijft in de media.

Dankzij deze positieve ontwikkelingen kan de aanpak van huiselijk geweld nog verder worden doorontwikkeld. Pas als er zichtbare signalen van huiselijk geweld zijn, vaak een incident, wordt er door instanties geïntervenieerd. Dit terwijl er regelmatig indicaties zijn dat de spanningen binnen een gezin dermate oplopen, dat een vroegtijdige interventie misschien veel geweld had kunnen voorkomen. Let wel: zeker niet alle huiselijkgeweldzaken zijn te voorkomen. Bovendien is het gemakkelijker om achteraf oorzaken voor huiselijk geweld aan te wijzen dan vooraf dergelijke incidenten te voorzien.

Professionals komen op dit moment bijeen in verschillende overleggen: zoals rondetafels en casusbesprekingen, elk met hun eigen invalshoeken die in de kern geen geïntegreerde overlap kennen. De overlegsituaties beperken zich over het algemeen tot het uitwisselen van elkaar visies. Daarom liggen er, mede door het groeiend aantal netwerkpartners en de betere informatie-uitwisseling, kansen om de verbindende factoren te onderzoeken die voor de verschillende invalshoeken gelden: een gezamenlijk intersubjectief perspectief.

De vraag is vervolgens wel hoe deze signalen, die vaak bij meerdere partners opgemerkt worden en op verschillende wijze worden gewogen, aan de hand van een instrument kunnen leiden tot een gemeenschappelijke geïntegreerde en op het gezin als geheel gerichte weging. Met name voor regievoerders in het huiselijkgeweldnetwerk kan dit interessant zijn als het gaat om vroegtijdige, gerichte en de-escalerende actie die veel inzet achteraf mogelijk kan voorkomen. Een extra voordeel is dat instanties hun informatie over gezinnen op een plek bundelen en daarmee in gezamenlijkheid (ernstige) incidenten beter kunnen voorzien.

Vandaar dat bij de Mutsaersstichting en het Landelijk Programmabureau Huiselijk Geweld en de politietaak de wens is geuit om te komen tot een instrument waarin al de betrokken ketenpartners een betere sensitiviteit ten aanzien van huiselijkgeweldcasuïstiek kunnen ontwikkelen.

1.1 Eerste kaders van het gewenste instrument

In een bijeenkomst met professionals, voorafgaand aan het onderzoek, is opgemerkt dat er altijd ruimte moet zijn voor 'niet-pluis-gevoelens' van diverse instanties. Zo kan het juist ook alarmerend zijn dat er weinig tot geen signalen zijn. Een eerste gedachte van de professionals is dat het juist in die gevallen waar signalen ontbreken om situaties kan gaan waarin huiselijk geweld voorkomt danwel in het verleden gespeeld heeft. Daarom zien ook professionals het belang in van een meer pro-actieve benadering van gezinnen. Zoals een professional het verwoordt: *"Het gaat erom dat informatie vanuit verschillende perspectieven bij elkaar gebracht wordt zodat we de tijdbom kunnen ontmantelen"*.

De tweede gedachte van professionals is het belang van de koppeling van het inventariseren van de situatie binnen gezinnen en een eventueel benodigde interventie. De professionals achten deze combinatie van belang, omdat een op zichzelf staand instrument geen zeggingskracht heeft zonder een eventuele opvolgactie of het besluit om juist geen actie te ondernemen. Het gaat om een instrument dat de dialoog tussen betrokken instanties tracht te bevorderen, door ze op een lijn te brengen, ze dezelfde taal en een gezamenlijk gedragen actierepertoire te leren.

Het gezin is de centrale entiteit in dit onderzoek, in tegenstelling tot andere instrumenten die een pleger, slachtoffer of beiden centraal stellen. Wanneer er sprake is van geweld in gezinnen, kan dit als een systemisch getint probleem worden beschouwd, dat vanuit meerdere perspectieven moet worden belicht. Een gezin bestaat volgens het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) uit een ouder(paar) met één of meer kinderen. Het kan gaan om een gehuwd of ongehuwd ouderpaar, of een alleenstaande ouder.¹ Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) omschrijft gezinnen als 'huishoudens waar

1. Bron definitie: www.nji.nl.

volwassenen met kinderen samenwonen, waarmee ze een ouder-kindrelatie hebben'.² Adoptie- en stiefkinderen worden daarbij wel meegeteld, pleegkinderen niet. Het gaat in de definities om gezinnen die samen in een huis wonen en als zodanig staan ingeschreven bij de gemeente. Weekendgezinnen van ouders met een omgangsregeling worden hierbij dus niet meegeteld. Geweld dat zich uitstrekt richting de bredere familie, wordt in dit onderzoek betrokken als dit invloed heeft op het gezin. Als een opa een oma mishandelt, wordt dit meegenomen in het kader van signalering als dit spanningen binnen het gezin oplevert. Sowieso geldt natuurlijk dat een opa of oma die een kind binnen het gezin bedreigt een relevant signaal oplevert.

Vanwege de impact van huiselijk geweld op een gezin als geheel, wordt een bredere invulling van het door deze instanties gehanteerde begrip gezin gebruikt. Zo vormen in dit onderzoek pleegkinderen ook onderdeel van het gezin. Daarnaast kan een gezin ook bestaan uit ouders en hun volwassen kinderen, bijvoorbeeld als het gaat om kinderen die na een relatiebreuk weer thuis komen wonen. In het instrument zullen we derhalve de term 'opvoeder' gebruiken.

In de zoektocht naar een instrument staat het gezin centraal. In dat opzicht verschilt het instrument van de tot op heden gebruikte instrumenten zoals het RiHG, de B-Safer en de ODARA. Ook in de door de Mutsaersstichting ontwikkelde aanpak Multifocus wordt de nadruk op het gezin gelegd. *"Gelet op de overweldigende impact van geweld op kinderen bestaat er dus alle reden om ook uit preventieve overwegingen te kiezen voor een gezinsbenadering (Goedhart en Choy, 2011)."*

Een laatste gedachte is om door middel van een instrument een perspectief te expliciteren van waaruit iemand naar signalen kijkt. Daarmee wordt op voorhand de afstemming en de dialoog tussen de betrokken partners bevorderd. Op deze wijze kunnen professionals met elkaar in gesprek gaan over de wijze waarop een ieder vanuit de eigen rol de betreffende casus beoordeelt. *"Het is alsof er eerst door een groothoeklens wordt gekeken, waarna eenieder met zijn telelens kan inzoomen"* (Goedhart & Choy, 2011).

1.2 Onderzoeksdoel en onderzoeksvragen

Het uiteindelijke doel van het onderzoek is het opstellen van een instrument voor het signaleren van en het reageren op geweld binnen gezinnen. De kans op geweld is belangrijk om te benadrukken, omdat het instrument uiteindelijk toewerkt naar een kleurcodering die al dan niet een vervolgactie vereist. Naast de kans op geweld is de mate waarin sprake is van een acute situatie, en daarmee de noodzaak tot een directe interventie, belangrijk:

2. Bron definitie: www.cbs.nl.

- Grijs: Er is geen/onvoldoende aanvullende informatie. Indien nodig, bestaat de actie uit het verkrijgen van aanvullende informatie.
- Groen: Er is op dit moment geen reden om aan te nemen dat er sprake is/zal zijn van geweld binnen het gezin. De situatie is veilig. Er is, naast het gezin bespreken en het invullen van het instrument, geen verdere actie noodzakelijk.
- Geel: Het risico op geweld is laag, maar er is nog geen veilige situatie. Een duurzame verandering door een interventie is gewenst. Monitoring totdat een veilige situatie is bereikt blijft gewenst.
- Oranje: Het risico op geweld is hoog; er is sprake van een onveilige situatie. Een interventie op korte termijn is noodzakelijk om tot een duurzame verandering en veilige situatie te komen. Om te komen tot een veilige situatie, is periodieke monitoring noodzakelijk.
- Rood: Het risico op geweld is zeer hoog; er is sprake van een onveilige situatie en acute dreiging. Een onmiddellijke interventie is noodzakelijk en primair gericht op het herstellen van de veiligheid en secundair op een duurzame verandering. Om te komen tot een veilige situatie is periodieke monitoring vereist.

Belangrijk om te vermelden, is dat het instrument vooral een middel is om het 'niet-pluis-gevoel' van professionals vanuit een gemeenschappelijk en dus gedragen perspectief te beoordelen, en dus niet bedoeld is om na een huiselijk geweldincident ingezet te worden. Daarvoor staan andere strafrechtelijke, civielrechtelijke en bestuursrechtelijke middelen (strafrechtelijke vervolging, straatverbod en het huisverbod) ter beschikking die vooral reactief van karakter zijn. Het instrument legt met andere woorden de nadruk op een prospectieve blik. Het gaat niet om het terugkijken op een incident, maar om het op basis van kennis uit het verleden en heden bepalen wat de risico's in de toekomst zijn.

Ook is het de bedoeling dat het instrument zich richt op zowel de milde als de zware dreigingssituaties in gezinnen. Daardoor is het instrument een aanvulling op de al bestaande instrumenten die huiselijk geweld vaak in een verdergevoerd stadium benaderen. Met andere woorden: het instrument moet voor verschillende risiconiveaus indicaties voor interventies bieden.

Centraal in het onderzoek staan de volgende vragen:

- Welke signalen die binnen gezinnen voorkomen, zijn op te tekenen?
- Welke signalen zijn relevant voor het gebruik van een instrument?
- Hoe zien de eerste contouren voor een instrument eruit?

Tijdens het onderzoek is het besef ontstaan dat alleen het aanleveren van de contouren van een instrument niet volstaat. Ook de inbedding van een dergelijke *tool* in het huiselijkgeweldnetwerk, het moment en de wijze van afname zijn relevante onderwer-

pen. Aan deze punten zal ook aandacht besteed worden in dit onderzoek, en wel via onderstaande onderzoeksvragen:

- Op welke wijze moet een instrument worden uitgezet in het huiselijkgeweldnetwerk?
- Wie is verantwoordelijk voor het invullen van het instrument en op welk moment?
- Welke mogelijkheden biedt een instrument voor het huiselijkgeweldnetwerk?

1.3 Inkadering van het onderzoek

Voordat we dieper ingaan op het onderzoeksontwerp, staan we door middel van het duiden van twee zaken stil bij de kaders van het onderzoek.

Huiselijk geweld

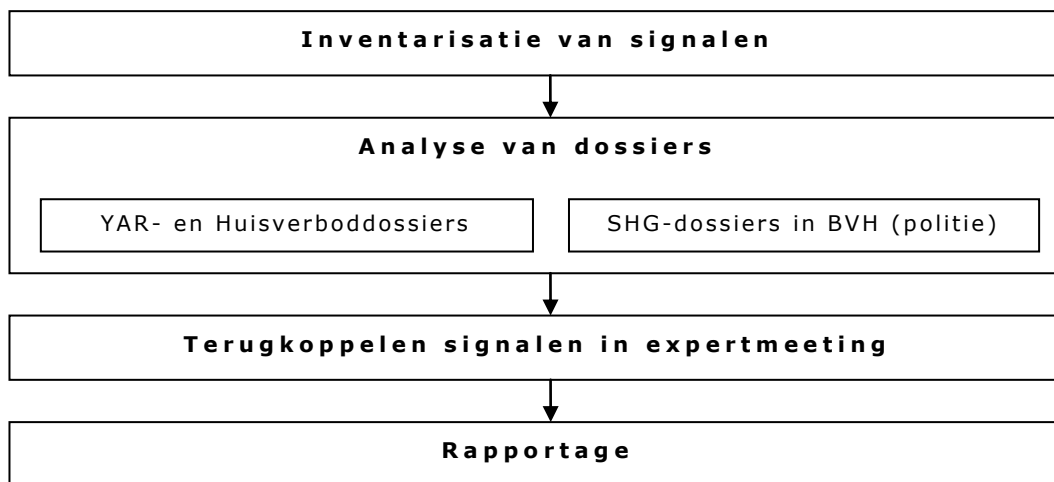
Onder huiselijk geweld verstaan we de officiële, door politie en hulpverlening gebruikte definitie. Het gaat dan om 'geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd' (Ferwerda, 2006). Er wordt onderscheid gemaakt in vijf vormen van huiselijk geweld, te weten: lichamelijk, seksueel en psychisch huiselijk geweld, belaging en bedreiging. In onderhavig onderzoek maken we verder geen onderscheid tussen deze vijf vormen, maar richten we ons in algemene zin op huiselijk geweld.

Processen en randvoorwaarden

Het toewerken naar een instrument valt slechts te beschouwen als een eerste fase in het proces van signalering van geweld binnen gezinnen. Een instrument moet namelijk 'landen' bij de partners die ermee gaan werken. Dit onder het mom van 'zonder acceptatie geen actie'. Daarnaast is het belangrijk om versnipperde informatie van diverse instanties bij elkaar te brengen. Informatie kan in systemen liggen, maar als het om huiselijk geweld gaat, is informatie ook bij professionals zelf te halen. Het gaat dan met name om informatie 'tussen de oren'.

1.4 Onderzoeksontwerp

Voor het onderzoek zijn de volgende onderzoekshandelingen ingezet:

Achtereenvolgens worden de afzonderlijke onderzoekshandelingen toegelicht.

-1- Inventarisatie van signalen

Voor een zo volledig mogelijk beeld van de signalen is in relevante literatuur, bestaande instrumenten en in ander bronmateriaal gezocht naar signalen voor huiselijk geweld. Het gaat dan met name om signalen die kunnen bijdragen aan nieuw dan wel herhaald huiselijk geweld. In eerste instantie zijn de signalen beoordeeld op de bruikbaarheid voor signalering van geweld binnen gezinnen. Dit alles vanuit de gedachte dat het signalen moeten zijn die een voorspellende waarde hebben voor huiselijk geweld, geen feiten over het gepleegde geweld zelf, zoals wel in het RiHG gebeurt.

Uiteindelijk heeft deze exercitie diverse signalen opgeleverd waarop is gereflecteerd. Naast literatuur zijn ook enkele recente instrumenten op signalen bekeken, om inzicht te verschaffen in de selectie van signalen en de achterliggende methodiek van het instrument. Met name gaat het dan om instrumenten die vanwege hun risico-inschatting een sterk verband met dit onderzoek hebben, het risicotaxatieformulier van pilotproject Code Rood,³ het RiHG (ten behoeve van het huisverbod), de LS/CMI (voor de risico-inschatting van bijvoorbeeld geweldplegers), de B-Safer en een risico-inschatting van de Vrouwenopvang.

3. Code Rood is een in enkele regio's in Nederland uitgevoerd pilotproject voor daders van terugkerend geweld, zogenaamd intiem terrorisme.

-2- Analyse van dossiers

De basis voor de dossieranalyse, zowel voor wat betreft de dossiers van de Mutsaersstichting als de dossiers van de politie, ligt bij de huiselijk gewelddossiers die de Mutsaersstichting sinds 2008 in REGAS registreert.⁴ Voor het onderzoek zijn de dossiers vanaf 2009 bruikbaar, omdat de registratie in 2008 nog te weinig dossiers oplevert. In REGAS zitten dossiers van verschillende aard, zoals uit tabel 1.1 blijkt:

Tabel 1.1: soort en aantal dossiers in REGAS

	2009	2010	2011	Totaal
AWARE	-	24	22	46
Casemanagement HG	22	63	60	145
Crisisplaatsing	-	4	11	15
Youth at risk (YAR)	112	67	91	270
Steunpunt Huiselijk Geweld	476	522	389	1.387
Tijdelijk huisverbod	73	34	43	150
Vrouwenhulpverlening	390	272	258	920

Bron: REGAS

Als het gaat om signalen voor geweld binnen gezinnen zijn de dossiers 'Youth at risk', 'Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG)' en 'Tijdelijk huisverbod' relevant. Daaruit valt de meeste systeeminformatie te halen.

Uiteindelijk hebben 115 YAR-dossiers informatie over kinderen en interactie tussen gezinsleden opgeleverd.⁵ Als extra onderzoekshandeling is ook nog gekeken naar enkele huisverboddossiers die door de Mutsaersstichting zijn aangelegd in de periode 2009-2012 (N=17). Deze dossiers hebben om twee redenen een duidelijk ander karakter dan de YAR-dossiers. Ten eerste ligt het accent bij de YAR-dossiers op jongeren in het gezin die dreigen te ontsporen of dat risico lopen vanwege problematiek van ouders/verzorgers. Ten tweede draait het bij de huisverboddossiers vooral om conflicten die vaak al in een verder gevorderd stadium zijn, bijvoorbeeld bij een historie van huiselijk geweld tussen partners of tussen een kind en een ouder. Het karakter van het casusmateriaal bij de huisverboden betekent ook dat de informatie, hoe uitgebreid ook, meer vertelt over het incident dan over signalen. Deze dossiers zijn dus minder relevant voor het onderzoek naar signalen voor geweld binnen gezinnen.

4. Regas is een registratiesysteem dat cliëntinformatie vastlegt en de primaire processen binnen zorg en welzijn ondersteunt.

5. Niet alle dossiers bleken informatie te bevatten.

Daarnaast zijn de namen van SHG-contacten (N=250) binnen het politiesysteem BVH nagetrokken. Dit in de veronderstelling dat daarin regelmatig de eerste contacten met een externe instantie zijn gelegd als er sprake is van spanning of geweld thuis. Inhoudelijk is in de SHG-meldingen gekeken wat de risicosituatie van de melder en zijn gezin volgens de politie-informatie is.

Een laatste onderzoekshandeling betreft een analyse van gekoppelde bestanden. Een aantal YAR-dossiers (N=33) is door het politiesysteem BVH gehaald om te kijken of het beeld uit de dossiers van de Mutsaersstichting overeenkomt met het beeld uit de politiedossiers. Een constatering na deze analyse is dat de politieregistratie geen aanvullende informatie oplevert, omdat de informatie in de dossiers van de Mutsaersstichting in het kader van integrale dossiervorming al vanuit meerdere instanties, waaronder van de politie, ingevuld is.

-3- Terugkoppelen signalen in expertmeeting

Aan tien experts van verschillende instellingen (politie, hulpverlening, behandelcentra, Steunpunt Huiselijk Geweld en het AMK) is de verzamelde groslijst aan signalen voorgelegd in een expertmeeting.⁶ Met name de vragen of signalen juist zijn, of er signalen missen of dat ze overbodig zijn, zijn in de expertmeeting aan de orde gekomen. Naast deze actie heeft de expertmeeting als doel om een blik vooruit te werpen op de inbedding van het instrument in het huiselijkgeweldnetwerk. Ook is aan experts gevraagd of er een noodzaak is om 'ontkrachtende' signalen op te nemen in het instrument.

Na de expertmeeting is aan de experts de aangepaste signalenlijst ter commentaar voorgelegd. De signalenlijst gaat gepaard met de vraag of er signalen aan te kruisen zijn die zwaarder wegen bij het oordeel over het risico op geweld binnen gezinnen. Hierop hebben zeven experts een reactie gegeven. De laatste vraag die aan experts gesteld is, is of er combinaties van signalen voorkomen die het risico op geweld extra verhogen.

-4- Rapportage

Zoals al eerder kort aangegeven, is de gedachte om een instrument te maken dat 'problematisert'. Dat wil zeggen dat bijvoorbeeld een persoonlijkheidsstoornis pas dan wordt 'aangerekend' als dit binnen het gezin tot problemen of een disbalans leidt. Dit betekent ook dat puberende kinderen op zichzelf geen risicoverhogend signaal hoeven te zijn. Daarvoor moet meer aan de hand zijn, bijvoorbeeld de dreiging van ontsporen in combinatie met conflicterende opvoedingsstijlen danwel onmachtige opvoeders.

Een volgende gedachte is dat het instrument een ander karakter heeft dan bijvoorbeeld het Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld (RiHG), dat door de politie wordt gebruikt bij het eventueel opleggen van een huisverbod. Naast de gezinsachtergron-

6. Zie voor de lijst met experts bijlage 1.

den ligt de focus in dat instrument voornamelijk op de achtergrond van de pleger en het incident. In het instrument hoeft juist nog geen sprake te zijn van een incident of een pleger, waardoor het opnemen van dergelijke informatie prematuur lijkt.

De bedoeling is om een instrument samen te stellen dat door meerdere disciplines toegepast kan worden. Door een dergelijke *tool* te ontwerpen, wordt recht gedaan aan het belang van netwerksamenwerking in de aanpak van huiselijk geweld. Echter, het beoordelen van huiselijk geweld signalen veronderstelt dat de professional beschikt over ruime werkervaring en expert is op het gebied van huiselijk geweld. Dit vereist een sterke procesmatige inbedding van het instrument. Daarom is hiervoor ook de nodige aandacht in de rapportage.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 4 zullen de contouren voor een instrument voor geweld binnen gezinnen gepresenteerd worden. Voordat we daaraan toekomen, zullen in hoofdstuk 2 de signalen uit de literatuur en in hoofdstuk 3 de signalen uit de dossieranalyse volgen. Ten slotte volgt in hoofdstuk 5 de procesmatige aspecten achter het instrument, waarbij de persoon die invult, het tijdstip waarop wordt ingevuld en de wijze van gebruik van het instrument aan de orde komen.

2 Reeds opgetekende risicofactoren en signalen

In dit hoofdstuk willen we ter inleiding naar signalen die van belang zijn voor het instrument inzoomen op risicofactoren uit literatuur en al bestaande instrumenten. Ook geven we een analyse van signalen in bestaande protocollen, met name signalen die zich op gezinnen richten. Bewust maken we hierbij onderscheid tussen de termen signalen en risicofactoren. We achten de term signalen voor het bepalen van het risico op geweld binnen gezinnen toepasselijker dan de term risicofactoren. Dit omdat signalen te beschouwen zijn als meer concrete uitwerkingen van risicofactoren. Juist omdat we toewerken naar een praktisch instrument waarin er nog geen sprake van geweld hoeft te zijn en 'zachte' informatie ook relevant kan zijn. De term 'signalen' doet dan meer recht aan dit uitgangspunt.

Niettemin kan een blik op risicofactoren de gedachte achter de noodzaak van opname in een instrument ook aanscherpen, net zoals een inventarisatie van signalen. Vanuit die redenering is dit hoofdstuk opgezet, niet vanuit de gedachte om een volledig beeld te geven van alle literatuur en instrumenten die voorhanden zijn.⁷

2.1 Risicofactoren uit de literatuur

Een inventarisatie van de literatuur levert de nodige risicofactoren voor huiselijk geweld op. Grofweg is er in de literatuur de volgende onderverdeling te onderscheiden:

- risicofactoren op individueel niveau bij plegers;
- risicofactoren op individueel niveau bij slachtoffers;
- contextfactoren.

In deze paragraaf worden deze achtereenvolgens besproken.

Risicofactoren bij plegers

Uit de literatuur komen verschillende risicofactoren naar voren die betrekking hebben op plegers van huiselijk geweld. Een van deze risicofactoren is de prevalentie van bepaalde persoonlijkheidstrekken en/of -stoornissen. Zo verhogen antisociale persoonlijkheidstrekken het risico op het plegen van huiselijk geweld (Ehrensaft, Moffit & Caspi, 2004; Kim & Capaldi, 2004). Verschillende onderzoekers hebben op basis van persoonlijkheidskenmerken typologieën van *de huiselijkgeweldpleger* gemaakt. Dutton (2006) heeft een aantal van deze typologieën vergeleken en komt tot de conclusie dat deze gestoeld zijn op ongeveer dezelfde driedeling. Deze driedeling is weergegeven in tabel 2.1.

7. Een dergelijk onderzoek is eerder al uitgevoerd in het kader van het samenstellen van het Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld (Kuppens en Beke, 2008).

Tabel 2.1: driedelige typologie in persoonlijkheidskenmerken van huiselijkgeweldplegers

Hamberger en Hastings (1993)	Holtzworth-Munroe en Stuart (1994)	Saunders (1992)	Tweed en Dutton (1998)
Antisociaal/narcistisch	Algemeen gewelddadig/antisociaal	Algemeen gewelddadig	Instrumenteel/ondergecontroleerd
Schizoïde/borderline	Dysforisch/borderline	Emotioneel wisselend	Impulsief/ondergecontroleerd
Afhankelijk/dwangmatig	Alleen gezin/passief-afhankelijk	Emotioneel ingehouden	Impulsief/overgecontroleerd

(Bron: Dutton, 2006; Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVVP), 2009)

Alle typering in deze tabel zijn gebaseerd op persoonlijkheidstrekken danwel stoornissen. Ook Bogaerts en Spreen (2011) zien een verband tussen het persoonlijkheidsprofiel en het plegen van huiselijk geweld. Huiselijk geweld wordt dubbel zoveel gepleegd door patiënten met cluster B persoonlijkheidsstoornissen. Psychotische patiënten plegen zelden huiselijk geweld, uitgezonderd de groep met een gemengd beeld, namelijk schizofrenie, cluster B persoonlijkheidsstoornissen, impulsiviteit en vijandigheid.

Naast de persoonlijkheidsfactoren zijn er ook andere factoren die het risico op het plegen van huiselijk geweld verhogen. Hilton en Harris (2005) stellen dat personen die behoren tot een lagere sociaaleconomische klasse relatief jong zijn, een geschiedenis van relatieconflicten hebben en verbaal agressief zijn. Ook zijn ze eerder gearresteerd voor partnergeweld en is na middelenmisbruik de kans op het plegen van huiselijk geweld groter. De grootste risicofactor is alcoholmisbruik, zo stellen Hilton en Harris. Ook uit een systematische review (Gil-González et al., 2006) blijkt dat alcoholgebruik door mannelijke plegers een risicofactor is.

Risicofactoren bij slachtoffers

Sijbrandij, Jonker en Wolf hebben in 2008 op basis van de beschikbare literatuur een aantal risicofactoren voor slachtofferschap van huiselijk geweld in kaart gebracht. Zo zouden werkloze vrouwen, vrouwen met een laag inkomen en een laag opleidingsniveau een hoger risico lopen om slachtoffer te worden van huiselijk geweld (Babcock, Waltz, Jacobson & Gottman, 1993; Barnett en Fagan, 1993; Tollestrup et al., 1999). Daarnaast zouden eerdere negatieve gewelds- of jeugdervaringen, antisociale persoonlijkheidstrekken en alcoholgebruik de kans op slachtofferschap vergroten (Kyriacou et al., 1999; Bensley, Van Eenwyk & Wynkoop, 2003; Kim en Capaldi, 2004; NVVP, 2009)

Uit een onderzoek van Nieuwenhuis en Ferwerda (2010) blijkt dat het zijn van getuige van huiselijk geweld in de kindertijd op de lange termijn de grootste risicofactor is voor het zijn van slachtoffer van later huiselijk geweld. Kindermishandeling is daarentegen geen absolute risicofactor voor het plegen van later gewelddadig gedrag tegen de partner.

Een ander resultaat in dit onderzoek is dat ruim een op de vijf slachtoffers van de incidenten met kinderen als getuige in de registraties van de politie te boek staat als verdachte. Dit percentage is bij de incidenten zonder kinderen ietwat hoger. Maar wanneer naar de soort antecedenten wordt gekeken dan is het percentage geweldsantecedenten bij de slachtoffers met kinderen als getuige twee keer zo hoog als bij de incidenten zonder kinderen. Enkele deskundigen geven als verklaring voor dit verschil dat bij het de incidenten met kinderen veelal om '*multiprobleemgezinnen*' gaat. Het merendeel van deze gezinnen ondervindt dan problemen op diverse leefgebieden (onder andere schulden, verslaving, psychische problemen, opvoedingsproblemen, financiële problemen en verwaarlozing).

Bogaerts en Spreen (2011) vinden een soortgelijk verband tussen slachtofferschap in het verleden en het plegen van huiselijk geweld in het heden als Nieuwenhuis en Ferwerda (2010). Zij hebben gekeken naar tbs'ers: patiënten die nooit slachtoffer voor het achttiende levensjaar waren, plegen minder huiselijk geweld/partnergeweld. Bogaerts en Spreen vinden ook een verband tussen huiselijk geweld en het type indexdelict. Tbs'ers die ook te boek staan als huiselijk geweldplegers hebben voornamelijk tbs gekregen voor levensdelicten, zedendelicten en mishandeling.

Contextuele risicofactoren

Onderzoek naar huiselijk geweld binnen het gezin als entiteit is er weinig. Wel zijn er bepaalde risicofactoren die betrekking hebben op het gezin als entiteit en die hebben veelal te maken met de context. Risicofactoren zouden vaak betrekking hebben op de context (Sijbrandij et al., 2008; NVVP, 2009). De meeste van deze contextuele factoren zijn terug te voeren op isolatie en marginalisatie. Deze factoren zijn onder andere financiële problematiek, slechte woonomstandigheden en omgeving en familieruzies en vetes (NVVP, 2009).

Daarnaast is een aanname dat zwangerschap (Gazmararian et al., 1996), het hebben van meerdere kinderen (Ratner, 1995), het ontbreken van een sociaal netwerk (Ruiz-Perez et al., 2006) en een vijandig communicatiepatroon (Jacobson et al., 1994) het risico op huiselijk geweld vergroot.

2.2 Signalen uit de praktijk

Zoals eerder aangegeven, heeft de literatuur vooral betrekking op risicofactoren, minder op signalen. Signalen komen vooral uit bronnen van organisaties die zich in de praktijk bezighouden met het signaleren van en hulp bieden bij huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit is niet verwonderlijk, aangezien veldwerkers meer hebben aan praktische uitwerkingen van risicofactoren bij het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling. In onderstaande tabel zijn enkele van deze bronnen weergegeven.

Tabel 2.2: signalen voor huiselijk geweld uit de praktijk

Bron	Pleger	Slachtoffer
Slachtoffer Hulp Nederland	• Is snel jaloers • Is eerst agressief en dan weer heel lief • Behandelt de ander als zijn of haar bezit • Maakt thuis dingen kapot • Beloofd steeds dat het niet meer gebeurt • Wil altijd weten waar de ander is en wat hij of zij doet'	• Gaat altijd onder begeleiding met de partner over straat • Isolatie • Constant verantwoording afleggen aan partner • Lichamelijk letsel • Geen beschikking over geld • Onderdanig gedragen • Moeite met oogcontact • Bang voor de partner • Schrikachtig • Zegt vaak: "Ik mag van mijn partner niet..."
ZorgOog (gericht op kindermishandeling) ⁸	• Geweld in eigen verleden; • Apathisch en onverschillig; • Onzeker, nerveus en gespannen; • Onderkoeld brengen van eigen emoties; • Negatief zelfbeeld; • Steeds naar andere artsen/ziekenhuizen gaan ('shopping'); • Afspraken niet nakomen; • Het kind opeens van peuterspeelzaal/kinderdagverblijf weghalen; • Aangeven het bijna niet meer aan te kunnen; • Ouder/verzorger met psychiatrische problemen; • Verslaafde ouder/verzorger	Kind: • Ontwikkelingsstoornissen • Relationale problematiek • Gedragsproblemen • Lichamelijk letsel • Voedingsproblemen • Verzorgingsproblemen • Problemen sociaal gedrag • Schoolproblemen
www.shg.nl	• In je jeugd heb je te maken gehad met huiselijk geweld. • Je bent bang dat je partner je kan kwetsen omdat hij/zij je zwakke plekken kent. • Als je zeker weet dat je gelijk hebt, wil je ook gelijk krijgen. • Je krijgt soms een waas voor je ogen van kwaadheid. • Je wilt weten wat je partner doet en met wie hij/zij	

8. Bron: www.zorgoog.nl

	over wat spreekt. • Je slaat of schopt je partner (soms). • Als je zin hebt in seks gebeurt het ook. • Als de dingen niet op jouw manier gaan, word je boos en kribbig. • Het verzorgen word je soms te veel.	
Kadera, aanpak huiselijk geweld. 9	• Is overbezorgd óf opvallend onverschillig over partner/kinderen • Drijft eigen mening door / houdt geen rekening met anderen • Is verbaal agressief tot eigen gelijk is behaald • Heeft veel kritiek / vernedert partner in het bijzijn van anderen • Is snel ongeduldig of geïrriteerd • Heeft geen controle over eigen woede • Geeft aan het niet meer aan te kunnen • Is in zichzelf gekeerd, laat makkelijk over zich heenlopen • Is bang voor afwijzing • Laat zich minderwaardig uit over zichzelf • Heeft weinig sociale contacten • Belemmert persoonlijke ontwikkeling/sociale contacten van partner (bijv. door te beletten de taal te leren) • Controleert doen en laten van partner • Is extreem jaloers en bezitterig • Is veel aan het woord en stelt zichzelf centraal • Neemt geen verantwoordelijkheid voor eigen problemen, stelt zich afhankelijk op van partner • Maakt de partner verantwoordelijk voor zijn/haar geluk • Kan moeilijk alleen zijn • Heeft vage verklaringen voor o.a. vernielingen in en om de woning, verwondingen bij zichzelf, gezinsleden en huisdieren • Is gevoelig voor verslaving en/of verslaafd	• Draagt bedekkende kleding • Vermijdt lichamelijke onderzoeken • Bagatelliseert lichamelijke klachten • Opvallende/plotselinge verandering in uiterlijke verzorging • Is afwezig, lijkt niet te horen wat je zegt • Geeft geen eigen grenzen aan • Heeft geen eigen mening, of geeft deze niet • Spreekt veelvuldig negatief en/of veroordelend over zichzelf • Heeft een stille, onbeweeglijke houding en oppervlakkige ademhaling • Heeft moeite met oogcontact • Trekt zich terug uit sociale contacten • Gedraagt zich in aanwezigheid van partner opvallend anders • Komt nooit zonder partner op afspraken • Beschikt niet over eigen geld, heeft geen inzicht in eigen financiën • Stelt vragen over echtscheiding en/of relatieproblemen (zonder dat geweld ter sprake komt) • Voelt zich oververantwoordelijk voor het slagen van de relatie • Lost problemen voor partner op en verdedigt partner • Onderdrukt eigen wensen en behoeften • Heeft vage verklaringen voor o.a. vernielingen in en om de woning, verwondingen bij zichzelf, gezinsleden en huisdieren • Is gevoelig voor verslaving en/of verslaafd
Friese meldcode	• Mishandeling van een eerder kind • Mishandeling of verwaarlozing in eigen verleden • Persoonlijkheidsstoornis: impulsiviteit, instabiliteit, agressie, suïcideneiging, moord • Verslaving: alcohol, drugs, gokken • (lichte) verstandelijke handicap • Ontkenning ernst kindermishandeling • Verbaal of lichamelijk relationeel geweld • Vader of moeder is jonger dan 20 jaar	Kind: • Onverklaarbare blauwe plekken, schaafwonden, kneuzingen, botbreuken • Krab-, bijt- of brandwonden • Littekens • Slechte verzorging in kleding, hygiëne, voeding • Onvoldoende geneeskundige of tandheelkundige zorg

	• Alleenstaand ouderschap • Afhoudend jegens gezondheidszorg en hulpverlening (no-show's) • Ouder schreeuwt naar het kind of scheldt het kind uit • Ouder troost het kind niet bij huilen • Ouder reageert niet of nauwelijks op het kind • Ouder komt afspraken niet na • Ouder heeft irreële verwachtingen van het kind • Ouder heeft zelf ervaring met geweld in het verleden • Ouder staat er alleen voor en heeft weinig steun uit de omgeving • Ouder weigert benodigde medische of geestelijke hulp voor kind • Ouder heeft psychiatrische of psychische problemen • Ouder gedraagt zichzelf nog als kind • Ouder heeft cognitieve beperkingen • Ouder vertoont negatief en dwingend gedrag • Ouder is voor een ander kind uit de ouderlijke macht ontzet • Ouder belast kind met volwassen zorgen of problemen • Ouder heeft andere kinderen mishandeld, verwaarloosd of misbruikt.	• Achterstand in ontwikkeling (motoriek, spraak, taal, emotioneel, cognitief) • Psychosomatische klachten (buikpijn, hoofdpijn, misselijk, etc.) • Vermoeidheid, lusteloosheid • Genitale of anale verwondingen • Jeuk of infectie bij vagina of anus • Opvallend vermageren of dikker worden • Recidiverende urineweginfecties of problemen bij het plassen • Niet zindelijk (vanaf 4 jaar); let op: bij een verstandelijke beperking kan de zindelijkheidsleeftijd afwijken • Afwijkende groei- of gewichtscurve • Kind gedijt niet goed; • Kind komt steeds bij andere artsen of ziekenhuizen • Houterige manier van bewegen (benen, bekken 'op slot') • Pijn bij lopen of zitten • Seksueel overdraagbare aandoening; • Slaapproblemen • Voeding- of eetproblemen • Extreem zenuwachtig, gespannen, angstig of boos • teruggetrokken gedrag • In zichzelf gekeerd, depressief • Passief, meegaand, apathisch, lusteloos; • Kind is bang voor de ouder • Plotselinge verandering in gedrag • Veel aandacht vragen op een vreemde manier • Niet bij de leeftijd passende kennis, gedrag of omgang met seksualiteit • Vastklampen of veel afstand houden • Angst of schrikreacties bij onverwacht lichamelijk contact • Zelfverwondend gedrag • Overijverig
--	---	---

Uit tabel 2.2 blijkt dat er legio signalen op te tekenen zijn. Deze signalen hebben voornamelijk betrekking op uiterlijke en gedragskenmerken van pleger en slachtoffer. In onderhavig onderzoek is niet de pleger of het slachtoffer maar het gezin de centrale entiteit. Enkele van bovenstaande bronnen tekenen signalen op die betrekking hebben op het gezin. In enkele gevallen worden deze gezinssignalen geplaatst onder de noemer 'context'.

De hiernavolgende signalen komen uit bronnen van Kadera, ZorgOog en het Protocol Kindermishandeling¹⁰ en vallen onder de noemer context, omgeving of het gezin.

- stressfactoren in gezin (verhuizing, scheiding).
- gebrek aan kennis over opvoeding, vreemde verwachtingen of opvattingen;
- negatieve ouder-kindinteractie;
- groot gezin van drie of meer kinderen;
- financiële problemen (armoede);
- sociaaleconomische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, et cetera;
- werkloosheid, lage opleiding, gebrek aan perspectief;
- weinig steun van familie en omgeving (isolement);
- nieuwe migranten, illegalen.
- 'multiprobleem'gezin;
- ouder/verzorger die er alleen voorstaat;
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin;
- vaak verhuizen;
- onveilige behuizing;
- onhygiënische leefruimte;
- gesloten gezin dat hulp vermijdt;
- veel ziekte in het gezin;
- draaglast gezin is groter dan de draagkracht;
- geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen.
- gezin wisselt vaak van huisarts, specialist of ziekenhuis;
- relatieproblemen van ouders;
- lichamelijk of geestelijk straffen is normaal in het gezin;
- gezin kampt met diverse problemen;
- geweld tussen gezinsleden;
- andere kinderen zijn uit huis geplaatst;
- gezin maakt onverzorgde, verwaarloosde indruk.

Veel van bovenstaande signalen zijn terug te voeren op isolatie en marginalisatie. Dit zijn onder andere financiële problematiek, slechte woonomstandigheden en andersoortige problematiek die hieruit voortkomt. Bij de signalen kunnen enkele kanttekeningen geplaatst worden. Ten eerste hanteren de bronnen verschillende overkoepelende termen waar de signalen onder vallen, zoals context, omgeving en gezin. De termen context en omgeving zijn te abstract, omdat niet precies duidelijk is hoe ver de context of de omgeving reikt. Ook sommige van de signalen zijn te onduidelijk geformuleerd. Een voorbeeld van een dergelijk signaal is: 'draaglast gezin is groter dan de draagkracht'; de termen draaglast en draagkracht zijn multi-interpretabel.

10. Bron: www.protocolkindermishandeling.nl.

Op de tweede plaats blijkt dat sommige signalen vallen onder eerdere signalen. Wij spreken hier van een 'verdubbelend signaal', mede veroorzaakt door een te gedetailleerde uitwerking. Zo kunnen bijvoorbeeld alle gevolgen van financiële problematiek als signaal worden opgenomen. De vraag is echter of dit nodig is, omdat het signaal dan niet het goede, enigszins itemoverschrijdende niveau weergeeft. Een mogelijk gevolg is een lange lijst met signalen die niet werkbaar is voor de professional.

Ook zijn sommige signalen te veelomvattend. Een voorbeeld hiervan is: 'het gezin kampt met diverse problemen'. Voor onderhavig onderzoek is het juist interessant om te bezien om welke problemen het gaat en of deze eventueel leiden tot stress in het gezin.

Op de derde plaats zijn sommige signalen stigmatiserend. Zo is een gezin met drie of meer kinderen of een gezin waar een ouder er alleen voor staat niet automatisch een signaal. Deze omstandigheden hoeven namelijk niet te leiden tot een risico, maar worden pas een risico als het een probleem vormt binnen het gezin.

Het voorgaande leidt tot de vierde kanttekening: sommige signalen 'problematiseren' niet. We zijn van mening dat signalen pas relevant worden wanneer ze leiden tot problemen of een disbalans binnen het gezin. Het voorbeeld van 'onveilige behuizing' hoeft bijvoorbeeld door gezinsleden niet ervaren te worden en geen stress op te leveren.

2.3 Signalen uit bestaande instrumenten

In deze paragraaf wordt kort stilgestaan bij de signalen die uit reeds bestaande instrumenten naar voren komen. Risicotaxatie-instrumenten met betrekking tot huiselijk geweld kunnen ingedeeld worden in drie typen:

1. De ongestructureerde klinische methode;

Bij dit type instrumenten is het de professional die zijn of haar inschatting maakt op basis van de beschikbare informatie.

2. De empirische of actuariële methode;

Bij dit type instrumenten worden de scores op de items gewogen volgens een vast algoritme. De inschatting volgt automatisch uit de score.

3. De gestructureerde klinische methode of het gestructureerd professionele oordeel.

Dit type instrumenten bevat items die volgens wetenschappelijk onderzoek het risico op het plegen van geweld verhogen. Aan de hand van de items maakt de professional zijn of haar oordeel (De Ruiter, 2008; 2009; Verwijs en Lünemann, 2012).

De meest gebruikte risicotaxatie-instrumenten met betrekking tot huiselijk geweld in Nederland kunnen worden geschaard onder type 3. Het gaat dan met name om instrumenten die gestoeld zijn op een gestructureerd professioneel oordeel. Omdat de items in deze instrumenten voortkomen uit de wetenschappelijke literatuur is ook hier

weer een grove indeling van items waarneembaar. De items hebben betrekking op risicofactoren van de dader, het slachtoffer of de context. Daarnaast scoren verschillende instrumenten ook items die betrekking hebben op een incident. Deze items zijn met name van belang bij instrumenten die worden gebruikt in een bestuursrechtelijk kader. Zo beoordeelt de Hulpofficier van Justitie bij het Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld (RiHG) of er bij een casus van (mogelijk) huiselijk geweld een huisverbod wordt opgelegd.

In het verleden is er een inventarisatie van enkele onderzoeken uitgevoerd. Dit levert al de nodige signalen van huiselijk geweld op. Zo hebben Kuppens en Beke (2008) voor het opstellen van het Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld (RiHG) een onderverdeling gemaakt in context-, persoons- en incidentindicatoren (zie voor een overzicht bijlage 2). Binnen deze driedeling in indicatoren zijn diverse relevante signalen herkend, op basis van eerdere instrumenten en onderzoeken.

In tabel 2.3 is een overzicht opgenomen van het type items dat in verschillende risicotaxatie-instrumenten gebruikt wordt. Het gaat hier om instrumenten die momenteel in Nederland ingezet worden. Het betreft hier geen volledige analyse van instrumenten maar geldt als indicatie. Het gaat in onderhavig onderzoek immers om het optekenen van de richting van de signalen. Een blik op alle instrumenten zal onherroepelijk leiden tot een overzicht van alle mogelijk denkbare risicofactoren en uitwerkingen daarvan (in signalen). Daardoor zal te snel worden geoordeeld dat er sprake is van risico's op geweld binnen een gezin, omdat er altijd wel een signaal op te tekenen is. Met andere woorden: een gemeenschappelijke weging tussen professionals vanuit verschillende perspectieven is vereist om te komen tot een adequate inschatting.

Tabel 2.3: overzicht type items per instrument¹¹

	RiHG	LS/CMI	Code Rood	Veiligheids-analyse Brabant	Risicoscreening vrouwenopvang	B Safer
Dader	X	X	X	X	X	X
Slachtoffer	X		X	X	X	X
Context	X	X	X	X	X	X
Incident	X		X	X	X	X

Hoewel de bestaande instrumenten met verschillende doelen worden ingezet (voor hulp of zorg, omwille van de veiligheid dan wel het voorkomen van ernstig geweld) blijkt uit tabel 2.3 dat de meeste instrumenten items bevatten over de dader, het slachtoffer, de context en het incident.

11. In bijlage 3 staan korte beschrijvingen van de instrumenten uit het schema.

Voorname instrumenten verschillen van het te ontwerpen instrument aangezien er niet specifiek wordt gekeken naar dader, slachtoffer en context. Het nieuwe instrument richt zich puur op de wijze waarop bepaalde risicofactoren, uitgewerkt in signalen, invloed hebben op het welbevinden van het gezin. Ten tweede verschilt het instrument van andere instrumenten gezien het feit dat signalen 'geproblematiseerd' worden. Zo is het signaal werkeloosheid alleen aan te merken als een risicofactor voor zover dit invloed heeft op het welbevinden van het betreffende gezin. Ten derde verschilt het instrument van reeds bestaande instrumenten doordat zij allen ex post toetsen. Het instrument beschouwt ex ante; het gaat om de voorspellende waarde van signalen om de eventuele toekomstige risico's op huiselijk geweld binnen een gezin in te schatten. Dat neemt niet weg dat signalen uit reeds bestaande instrumenten wel bruikbaar kunnen zijn, voor zover ze relevant zijn binnen het gezin.

2.4 Nabeschouwing op dit hoofdstuk

Uit de literatuur, maar ook uit niet-wetenschappelijke bronnen, blijkt dat er een veelvoud aan risicofactoren en signalen is. Het is echter van belang om alleen die signalen op te nemen die 'ertoe doen', aangezien een eindeloze opsomming van signalen geen meerwaarde is in de praktijk. De meerwaarde ontstaat wanneer professionals vanuit een gemeenschappelijk gedragen perspectief, vanuit de eigen invalshoek en deskundigheid, het 'niet-pluis-gevoel' kunnen onderbouwen en expliciet maken om vervolgens te bepalen welke interventie nodig en effectief is.

Bovendien is niet iedere situatie in een instrument te vervatten, juist als gestreefd wordt naar een te gedetailleerd niveau van een instrument. De kans op het missen van een signaal is dan groter omdat de suggestie van volledigheid door de extreme detailering wordt gewekt. Mede daarom gaat de voorkeur voor het niveau van de signalen in een instrument uit naar een iets hoger geaggregeerd niveau. De dossieranalyse en de samenstelling van het instrument (zie hoofdstuk 3) geeft meer inzicht in de signalen.

3 Naar een invulling van het instrument

In dit hoofdstuk wordt toegewerkt naar de signalen die opgenomen worden in het instrument. Voordat de keus tot opname van bepaalde signalen wordt bepaald, is er eerst aandacht voor de aard van het instrument, de aard van signalen en de noodzaak tot weging, vanuit een gemeenschappelijk kader, van signalen. Dit met de gedachte dat een verduidelijking van deze aspecten ook de keuze voor de opname van bepaalde signalen verheldert.

3.1 Dossieranalyse als basis

Zoals in het methodendeel van hoofdstuk 1 al is aangegeven, zijn voor de zoektocht naar signalen dossiers geanalyseerd. In de dossieranalyse is gebruikgemaakt van twee bronnen. De eerste bron, de REGAS-dossiers van de Mutsaersstichting, is op te delen in verschillende subsoorten. Het gaat dan om de volgende indeling: AWARE, Casemanagement HG, Crisisplaatsing, Youth at Risk (YAR), Steunpunt Huiselijk Geweld, Tijdelijk Huisverbod en Vrouwenhulpverlening. Voor het onderzoek zijn de YAR-dossiers (N=115) en Tijdelijk Huisverbod-dossiers (N=17) geanalyseerd. De personen die zich gemeld hebben via het Steunpunt Huiselijk Geweld (N=250) zijn in de politie-registratie nagetrokken.¹²

Juist de YAR-dossiers en de dossiers Steunpunt Huiselijk Geweld zijn in de analyse betrokken omdat het onderzoek zich richt op eerste signalen voor risico's op geweld binnen gezinnen. De aanname daarbij is, dat dergelijke signalen juist bij jongerendossiers en (deels eerste) meldingen bij het Steunpunt Huiselijk Geweld voorkomen. Ter verificatie van de opgetekende signalen is nog als extra onderzoekshandeling naar enkele dossiers Tijdelijk Huisverbod gekeken.

Een andere reden is dat de YAR-dossiers in REGAS de meeste informatie bevatten. Het gaat dan onder andere om de volgende zaken:

- Betrokken cliënten en hun rol (kind, ouder/verzorger, soms ook slachtoffer of pleger);
- Gegevens jeugdige;
- Aanleiding melding;
- School cliënt;
- Gegevens vader/moeder;
- Visie/probleemervaring cliënt, eventuele ouders/verzorgers en huisgenoten/betrokkenen;
- Hulpverleningshistorie;
- Biografische anamnese (kenschets familie);
- Sociale anamnese (kenschets cultuur, maatschappij, netwerk/familie, gezin, individu, biologisch niveau en sterke kanten van het gezin);
- Conclusie en bevindingen casemanager en overige opmerkingen.

12. Voor beide dossieronderzoekacties is toestemming aan de betrokken dossiereigenaren en het College van Procureurs-Generaal gevraagd en gekregen.

In de dossiers Steunpunt Huiselijk Geweld gaat het om meldingen die zijn doorgezet naar het Steunpunt Huiselijk Geweld. Dit zijn bijvoorbeeld mensen die bellen en hooguit een telefonisch consult willen, daarom is er geen digitaal intakeformulier en is het dossier meestal summier. De zaken die in het dossier staan, zijn onder meer de volgende:

- Betrokken cliënten en hun rol (kind, ouder/verzorger, soms ook slachtoffer of pleger);
- Hulpvraag cliënt;
- Aard geweld en eventueel wederzijds geweld;
- Of doorverwijzing nodig is en, zo ja, welke soort;
- Of de cliënt voldoende geholpen is en indien niet/anders wat de reden is;
- Aanwezigheid en gegevens kinderen;
- Melding gedaan bij BJ/AMK.

3.2 Aard van het instrument

Een belangrijke vooronderstelling richting het instrument is de gedachte om alleen 'problematiserende' signalen op te nemen. Dit in tegenstelling tot in het voorgaande hoofdstuk besproken instrumenten die ook beschermende signalen hebben opgenomen. Dit is gezien het doel en de doelgroep van het instrument bewust gedaan. Hoewel er nog geen sprake hoeft te zijn van geweld binnen het gezin, kan een enkel signaal al leiden tot een bepaalde vorm van actie. In dit geval gaat het nog niet om een actie binnen het gezin, maar een actie van de betrokken partners om de situatie binnen het gezin beter in beeld te krijgen. Een enkel problematiserend signaal neutraliseren door beschermende signalen, zonder dat andere signalen al in beeld zijn gebracht, is dan te voorbarig.

Onder problematiserende signalen verstaan we de richting die aan signalen gegeven wordt. Een signaal wordt pas dan 'aangerekend' als dit binnen het gezin tot problemen of een disbalans leidt. Dit betekent bijvoorbeeld dat puberende kinderen op zichzelf geen reden hoeven te zijn voor verhoogde alertheid. Daarvoor moet meer aan de hand zijn, bijvoorbeeld de dreiging van ontsporen in combinatie met conflicterende opvoedingsstijlen dan wel onmachtige opvoeders.

In het vorige hoofdstuk gaven we al aan dat het instrument een ander karakter heeft dan bijvoorbeeld het Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld (RiHG), dat door de politie wordt gebruikt bij het eventueel opleggen van een huisverbod. In het instrument hoeft juist nog geen sprake te zijn van een incident of een pleger, waardoor het opnemen van dergelijke informatie in een instrument prematuur is.

Bewust is in het instrument plaats ingeruimd voor de wat 'zachtere' informatie, mede op basis van het 'niet-pluis-gevoel' van professionals. Onderzoek wijst namelijk uit dat deze intuïtie van professionals redelijk tot goed is. Het is goed mogelijk om een dergelijk gevoel met behulp van andere, soms minder voor de hand liggende, bronnen te objectiveren (Ferwerda, Van Ham en Bremmers, 2013). In het uiterste geval moet het

instrument namelijk ook ruimte bieden voor een verhoogde alertheid, terwijl er amper tot geen informatie over het gezin voorhanden is.

Bij het oordeel krijgt de invuller van het instrument de discretionaire bevoegdheid om zelf te bepalen of een signaal meegenomen moet worden en, zo ja, in hoeverre (de weging). Een interessante discussie die bijvoorbeeld met de politie in Venlo is gevoerd, is de vraag of een pleger van straatgeweld automatisch een bedreiging voor zijn gezin is. Uit onderzoek blijkt dat eerder huiselijk geweld een indicatie voor toekomstig huise-lijk geweld is. Maar voor straatgeweld gaat dit niet altijd op, hoewel het dus ook niet uitgesloten kan worden. Dit pleit wel voor reflectie per gezinssituatie, maar niet voor een te specifiek signaal, zoals 'geweldshistorie binnen het gezin'. Een meer algemener signaal als 'geweldshistorie gezinsleden' is in dit geval een goede oplossing.

3.3 Aantal en aard van de signalen

Het voorafgaande geeft aan dat het instrument bij voorkeur signalen op een bepaald geaggregeerd niveau dient te geven. Dat wil zeggen dat niet alle denkbare situaties worden opgenomen, en bovendien zullen er altijd unieke situaties zijn of ontstaan die niet onder de genoemde signalen vallen. De dossieranalyse wijst dit ook uit; iedere casus heeft andere relevante elementen, maar ook dezelfde elementen in een net andere variatie. Het is daarom aan de invuller van het instrument om de betreffende unieke situatie waarmee hij of zij geconfronteerd wordt bij een of meerdere signalen onder te brengen en vervolgens te scoren. Vervolgens gaat het om de dialoog die professionals aan de hand van het instrument met elkaar kunnen voeren, om vanuit een gemeenschappelijk perspectief een interventie te bepalen.

Onderscheidend vermogen

Daarnaast gaat het ook om het onderscheidend vermogen van ieder signaal. Door de aanwezigheid van een signaal binnen het gezin moet er een bepaalde mate van alertheid ontstaan. Zo geven de experts aan dat het ontkennen van geweld niet genoeg discrimineert, omdat dit door de meerderheid van geweldplegers gedaan wordt. Slechts een enkeling zal onomwonden toegeven dat hij geweld heeft gepleegd. Het verheimelijken van problemen en het weigeren van hulp zijn in dit kader betere risicosignalen, omdat dit niet iedereen dit gedrag vertoont. Mede daarom zijn de signalen ook geproblematiseerd. Een signaal als 'is er geweldsdreiging' is te algemeen, niet onderscheidend voor de situatie. 'Zijn er bedreigingen geuit binnen het gezin?' is in dit kader een beter signaal. Ook het signaal 'zijn er steekwapens binnen het gezin aanwezig?' is niet meegenomen, omdat in ieder gezin bijvoorbeeld keukenmessen aanwezig zijn. Vuurwapens worden daarentegen wel meegenomen.

Ook sociaaleconomische en demografische factoren worden niet meegenomen als signaal. Een lage opleiding staat op zichzelf en is niet anders dan een hoge opleiding, het zijn vooralsnog geen risicofactoren. Het gaat om eventuele problemen die uit een lage

opleiding voortkomen. Bovendien moet worden voorkomen dat signalen, zoals een laag inkomen of een bepaalde afkomst, stigmatiserend zijn terwijl ze gewelddadig geen problemen hoeven op te leveren. Waar de voorkeur naar uitgaat, is het verkrijgen van combinaties van risicoverhogende signalen. Een bijvoorbeeld hiervan is de van oorsprong agressieve man die net zijn baan heeft verloren en de zorg heeft voor zijn zwangere vrouw.

3.4 Noodzaak van weging

Eerder is beschreven hoe de dossieranalyse en de inbreng van de experts hebben bijgedragen aan factoren en onderliggende signalen voor het instrument. Tijdens de expertmeeting en in de schriftelijke reacties op het instrument zijn suggesties aangebracht om signalen te parafraseren of samen te voegen. Dit om de signalen voor de toekomstige beoordelaar zo duidelijk mogelijk te maken. Hierop hebben de onderzoekers een drietal signalen verwijderd en enkele andere gewijzigd of samengevoegd. Na deze schifting zijn er in totaal 44 signalen overgebleven. Deze signalen zijn onderverdeeld in negen¹³ overkoepelende thema's:

- A Risicoverhogende gezinssamenstelling/overgangssituaties in een gezin;
- B Familiehistorie;
- C Financieel-economische situatie;
- D Geweldsbeeld;
- E Bedreigingen van de gezondheid en welbevinden/inzicht in de eigen problematiek;
- F Sfeer binnen het gezin;
- G Verheimelijken problemen, weigeren hulp;
- H Opvoeding;
- I Normen en waarden/oriëntatie gezin

Na de expertmeeting is de experts gevraagd of bepaalde signalen zwaarder mee moeten wegen dan andere, iets wat bijvoorbeeld bij het RiHG van toepassing is. Zeven experts hebben aangegeven welke van de signalen voor hen zwaarder meewegen bij een risico-inschatting op geweld binnen het gezin. Wanneer meer dan de helft van deze experts een signaal zwaar vinden wegen, is deze als 'zwaarwegend' aangemerkt. Met deze weging worden 24 van de 44 signalen als zwaarwegend aangemerkt. Met name de signalen uit de thema's A, B en D lijken zwaar te wegen voor de experts.

Uiteindelijk is binnen het onderzoeksteam, mede op basis van de respons van de experts, besloten om de zwaarwegende factoren binnen het instrument niet op voorhand zwaarder mee te laten wegen. Dit willen we overlaten aan het eigen professioneel oordeel van de professionals die in hun taak te maken krijgen met huiselijk geweld.

13. In totaal zijn het tien overkoepelende thema's. Het thema 'overige vermoedens' wordt in deze beschrijving buiten beschouwing gelaten.

Daarnaast kan de voorhanden zijnde informatie 'zacht' zijn, waardoor het verzwaren van signalen een vertekend beeld van de situatie kan geven. Verder hechten de onderzoekers, maar ook experts, belang aan het 'niet-pluis-gevoel' van de professional. Het instrument moet ruimte bieden om ook op basis van deze gevoelens een verhoogde alertheid bij betrokkenen te creëren, ook al hebben deze vermoedens alleen betrekking op de niet-zwaarwegende signalen. Verder willen we voorkomen dat eventueel vooraf als zwaarwegend bestempelde items richting geven aan de beoordelaar. De beoordelaar dient te kijken naar alle voorhanden zijnde signalen en moet zich niet alleen focussen op de zwaarwegende signalen. Ten slotte is het van belang om te benadrukken dat enkele signalen niet als zwaarwegend aangemerkt zijn, omdat hooguit de helft van de experts dit signaal eruit gelicht heeft. Dit terwijl deze signalen voor sommige experts juist extra zwaar wegen. Zo weegt voor een van de experts het signaal *'Zijn er spanningen rond het seksleven van opvoeders of andere gezinsleden?'* extra zwaar terwijl deze door de andere experts minder zwaar geacht wordt.

Combinaties van signalen

Naast de weging is de experts ook gevraagd om combinaties van signalen aan te geven die volgens hen risicovol zijn en om deze toe te lichten. Uit een analyse van de respons blijkt dat alle opgegeven combinaties van elkaar verschillen. Hiermee wordt nog maar weer eens aangegeven dat bijna alle denkbare situaties mogelijk zijn. Enkele experts hebben om deze reden ook geen combinaties gegeven. Zo stelt een van de experts die het instrument binnen het veiligheidshuis besproken heeft: *"In het algemeen is opgemerkt dat huiselijk geweld niet door een koker bekeken moet worden en dat elke casus anders is"*. Derhalve hebben de combinaties geen extra input geleverd voor de hantering van het instrument.

Beschermende omstandigheden

Tijdens een interview met de casemanagers en de expertsessie is door de onderzoekers gesuggereerd om eventueel 'de-escalerende bagage' van een gezin mee te nemen in het instrument. Naast signalen die de kans op huiselijk geweld vergroten, is het voor een instrument ook mogelijk om signalen op te nemen die de kans juist verkleinen. Het opnemen van deze omstandigheden wordt door de experts echter niet als extra meerwaarde beschouwd. Ook uit de literatuur blijkt dat er weinig wetenschappelijke onderbouwing is voor beschermende factoren met betrekking tot huiselijk geweld (Verwijs & Lünemann, 2012).

3.5 De Veiligheidsindicator Geweldssignalering Gezinnen (ViGG)

De inzichten uit de inventarisatie van signalen, de dossieranalyse en de inbreng van de experts leveren de volgende thema's en onderliggende signalen voor het instrument, de Veiligheidsindicator Geweldssignalering Gezinnen (ViGG), op. De thema's/signalen zijn zoveel mogelijk gerangschikt van 'harde' tot 'zachte' informatie.

Aanwezig	Thema's en hun signalen
A Risicoverhogende gezinssamenstelling/overgangssituaties in een gezin:	
	-A1- Zijn er zuigelingen of kinderen in het gezin aanwezig of is er een kind op komst (kinderen van 'min 9 maanden tot 5 jaar')?
	-A2- Is er sprake van een overgangssituatie binnen het gezin (bijvoorbeeld huilbaby, puberend kind, overlijden familielid of vriend, verhuizing, kinderen uit huis, uit detentie terugkerend gezinslid, uitwonende kinderen die weer thuis komen wonen)?
B Familiehistorie:	
	-B1- Is/zijn opvoeder(s) afkomstig uit een gezin waar ook huiselijk geweld voorkwam?
	-B2- Komt/komen opvoeder(s) zelf voort uit een problematische opvoeding?
	-B3- Komt/komen opvoeder(s) uit eerdere relatie(s) waarin huiselijk geweld voorkwam, dit als pleger of als slachtoffer?
C Financieel-economische situatie:	
	-C1- Zijn er problemen met de financiën (schulden, maandelijkse lasten niet kunnen betalen, werkloosheid)?
	-C2- Dreigt iemand binnen het gezin zijn baan te verliezen/zonder werk thuis te komen zitten?
D Geweldsbeeld:	
	-D1- Zijn er binnen het gezin vuurwapens aanwezig?
	-D2- Is er binnen het gezin (vermoedelijk) al eerder huiselijk geweld (bijvoorbeeld verbaal, fysiek, met steek- of vuurwapens of met andere voorwerpen) voorgekomen?
	-D3- Is er binnen het gezin al eerder een huisverbod opgelegd/overwogen?
	-D4- Heeft een gezinslid vanwege een eerdere dreiging al eens in een vrouwenopvang verbleven?
	-D5- Worden binnen het gezin dieren mishandeld of dreigt een gezinslid dit te doen?
	-D6- Is de laatste tijd sprake van stalking of incidenten in en rond het huis, zoals brandstichtingen, vernielingen aan auto, 'zwijgers' aan de telefoon?

E Bedreigingen van de gezondheid en welbevinden/inzicht in de eigen problematiek:	
	-E1- Is middelengebruik (alcohol en/of drugs) binnen het gezin een risicoverhogende factor?
	-E2- Is er binnen het gezin onenigheid over internetgebruik en/of het spelen van games?
	-E3- Heeft een gezinslid een seksverslaving of richt een gezinslid zich buiten de relatie (bijvoorbeeld datingsites/prostitutiebezoek/vreemdgaan)?
	-E4- Is er eerder door de politie een zorgmelding gedaan?
	-E5- Zijn er problematische psychische stoornissen binnen het gezin aanwezig?
	-E6- Is psychische behandeling/hulpverlening van gezinsleden in het verleden niet-succesvol gebleken?
	-E7- Zijn er problemen vanwege een gezinslid die LVB-er is?
	-E8- Is er door gezinsleden ooit wel eens gedreigd met (zelf)moord om dingen voor elkaar te krijgen?
	-E9- Is er sprake van (plotseling) afnemende schoolprestaties danwel toenemende conflicten op school of spijbelgedrag?
F Sfeer binnen het gezin:	
	-F1- Is er sprake van problemen in het gezin vanwege de relatie/op handen zijnde/uitgesproken scheiding? Hieronder valt ook het niet willen accepteren van de scheiding (bijvoorbeeld 'vechtscheidingen').
	-F2- Zijn er problemen rond het gezin (zowel opvoeders als kinderen) vanwege een (geheime) nieuwe partner/stiefvader?
	-F3- Zijn er spanningen vanwege de voogdij of de omgangs- en bezoeksregeling van kinderen en tussen ex-en?
	-F4- Zijn er spanningen rond het seksleven van opvoeders of andere gezinsleden?
	-F5- Is er sprake van problematische jaloezie tussen opvoeders of tussen gezinsleden?
	-F6- Is er sprake van controlerend gedrag van een gezinslid richting andere gezinsleden?
G Verheimelijken problemen, weigeren hulp:	
	-G1- Bagatelliseren opvoeders de problemen, van welke aard ook, binnen het gezin?
	-G2- Worden problemen verheimelijkt, bijvoorbeeld door niet te willen praten met politie of door te proberen een eerdere aangifte van geweld in te trekken?
	-G3- Ontkennen/bagatelliseren/externaliseren gezinsleden problemen?
	-G4- Zijn gezinsleden weigerachtig gebleken om psychische behandeling/hulpverlening te ondergaan?
	-G5- Is sprake van het mijden van hulpverlening door een gezinslid?

H Opvoeding:	
	-H1- Hebben opvoeders een conflicterende opvoedingsstijl/verschillend man-vrouwbeeld?
	-H2- Zijn de opvoeders pedagogisch onmachtig (bijvoorbeeld geen grenzen kunnen stellen, maar ook overdreven verwennen van kinderen)?
	-H3- Zijn er spanningen omdat opvoeders hun grip op de kinderen lijken te verliezen (bijvoorbeeld rond vrijetijdsbesteding/vriendenkring kinderen)?
	-H4- Hebben opvoeders een negatieve opvatting over een kind (bijvoorbeeld 'hij vraagt er toch om?')?
	-H5- Is er binnen het gezin sprake van scheefgroei in rolverdeling opvoeder-kind (kind te mondig/does zijn eigen zin, maar ook kind dat parentificeert, kind dat extreem kort gehouden wordt)?
	-H6- Leggen grootouders, familieleden of anderen buiten het gezin opvoedkundige of omgangsgelateerde druk?
I Normen en waarden/oriëntatie gezin:	
	-I1- Komen er binnen het gezin problematische conflicterende normen en waarden tussen opvoeders of andere familieleden en kinderen voor? Hieronder vallen ook aspecten van eengerelateerd geweld
	-I2- Is er sprake van overige eengerelateerde signalen, zoals het bekend raken van de situatie in de buurt/de familie, statusverlies en dwang tot actie?
	-I3- Komen er binnen het gezin of familie daaromheen strenge opvattingen over eer, mannelijkheid en trots voor?
	-I4- Ontbeert het gezin sociale achtervang?
	-I5- Is er buiten het gezin sprake van ontkennen van de autoriteit van instanties, ontsprekend gedrag, ook richting criminaliteit?
J Overige vermoedens	
	-J1- Zijn er overige relevante signalen die het risico op huiselijk geweld vergroten?

4 Proces van meten, monitoren en maatregelen

Nu de aanloop naar en de invulling van de ViGG in de voorgaande hoofdstukken geschetst zijn, is noodzakelijk om een kader te schetsen waarbinnen dit instrument gebruikt kan worden. In het eerste hoofdstuk zijn daarom de volgende extra onderzoeksvragen geformuleerd:

- Op welke wijze moet de ViGG worden uitgezet in het huiselijkgeweldnetwerk?
- Wie is verantwoordelijk voor het invullen van de ViGG en op welk moment?
- Welke mogelijkheden biedt de ViGG voor het huiselijkgeweldnetwerk?

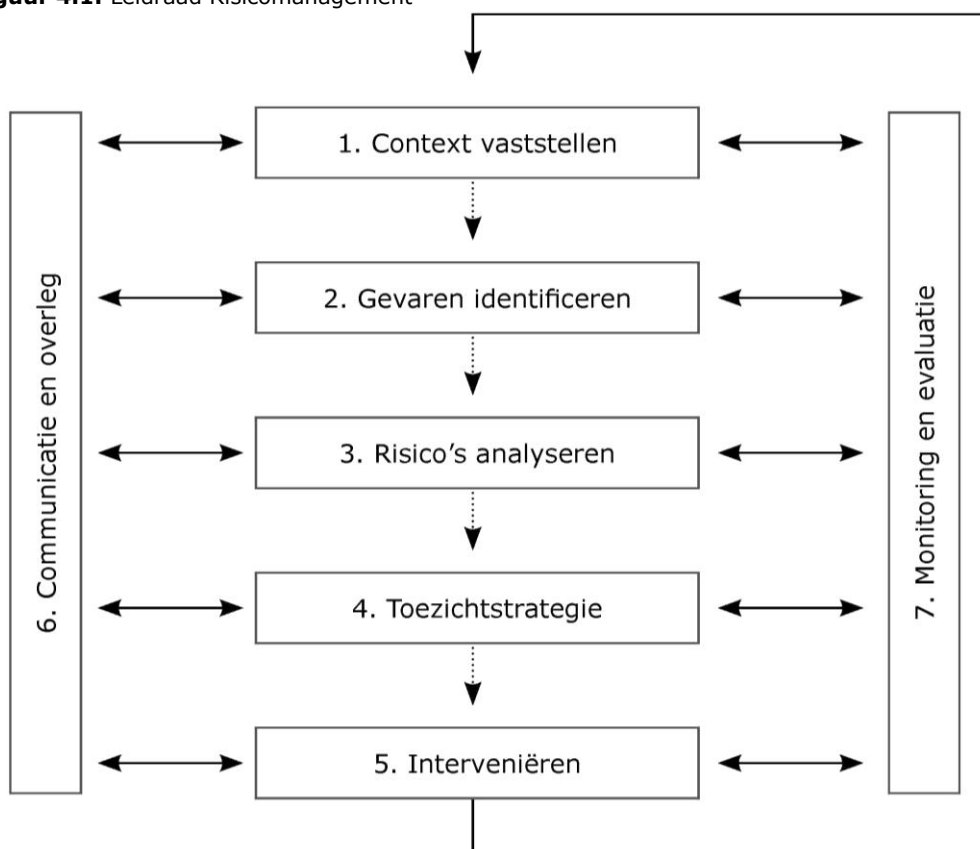
In feite gaat het dan om het moment van invullen, de wijze waarop dit gebeurt, wie dit doet en wat de status van de ViGG in het huiselijkgeweldnetwerk kan zijn. Bewust noemen we hier niet de eventuele actie die na het invullen moet plaatsvinden, in de betekenis van een interventie binnen het gezin. Dit is uiteindelijk aan de netwerkpartners om te bepalen, mede op basis van de signalen die uit de ViGG naar voren komen. Met andere woorden: de ViGG is ervoor om risico's in te schatten, niet om de aard van de daaropvolgende interventie te bepalen.

4.1 De drie functies van de ViGG

De ViGG biedt drie gebruiksmogelijkheden op verschillende procesniveaus. Ten eerste gaat het om het herkennen, inventariseren en beoordelen van signalen van geweld binnen gezinnen door de 'niet-pluis-gevoelens' vanuit een gemeenschappelijk perspectief te beoordelen. Ten tweede kan de ViGG door de regievoerder als een casusvolgsysteem. In dat geval is voor het gezin te bepalen of een eventuele interventie tot een positief resultaat heeft geleid. Een dergelijk resultaat wordt dan bijvoorbeeld zichtbaar door een minder zware kleurcodering. Dit is de secundaire functie van de ViGG. Ten derde kan de ViGG door de regievoerder op een hoger geaggregeerd niveau ingezet worden als monitoringsinstrument. Op die wijze kan de regievoerder binnen een bepaalde periode beoordelen welke effecten, uitgedrukt in gunstigere kleurcoderingen, de ingezette interventies op alle gezinnen binnen de regio als geheel hebben gehad. Dit laatste is de tertiaire functie van de ViGG.

4.2 Een leidraad voor het proces achter de ViGG

De Leidraad Risicomanagement (Beraad van Inspecteurs-Generaal, 2006) biedt input voor het vormgeven van het proces van samenwerking en een meer netwerkgerichte benadering van de signalering van geweld binnen gezinnen. Hierdoor kan het proces achter de ViGG in een breder kader geplaatst worden. Visueel is de Leidraad, met daarin de positie van monitoring, als volgt weer te geven:

Figuur 4.1: Leidraad Risicomanagement

Achtereenvolgens beschrijven we de afzonderlijke stappen. Daarbij wordt eerst de bedoeling van iedere stap beschreven (cursief), waarna deze wordt uitgewerkt in een concrete zienswijze voor de ViGG in het huiselijkgeweldnetwerk.

Ad 1: context vaststellen

Doelstellingen, omvang en verantwoordelijkheden van het risicomanagement moeten vooraf goed worden gedefinieerd. Er dient een toereikende analyse van de context van de toezichthouder plaats te vinden (bij beleidsdirecties, andere toezichthouders en alle betrokken actoren binnen het domein).¹⁴

Zowel de gemeente als de netwerkpartners die met huiselijk geweld te maken hebben, kunnen profijt hebben van het pro-actieve, het inventariserende en monitorende karakter van de ViGG. Dit veronderstelt dat de gebruikers van de ViGG over de benodigde expertise en ervaring beschikken als het gaat om het behandelen van huiselijkgeweldcasuïstiek.

14. Deze beschrijving is integraal uit de Leidraad overgenomen, evenals de cursieve teksten bij de daaropvolgende zes stappen.

Om dit te kunnen bewerkstelligen, moet wel duidelijk worden dat het aanleveren van informatie over gezinnen zo breed mogelijk moet plaatsvinden binnen de kaders van de wet op de privacy.

Voor het gebruik van de ViGG binnen het huiselijkgeweldnetwerk betekent dit concreet dat er een vorm van samenwerking bestaat. Een minimale voorwaarde is een bepaalde vorm van contact danwel overleg tussen meerdere professionals van diverse instanties. Bij voorkeur is er beschikking over en toegang tot informatiesystemen die als achtervang kunnen dienen als ViGG-beoordelaars de noodzaak hiervan inzien. De beoordelaars moeten vanuit hun eigen organisatie de doorzettingsmacht hebben om een interventie in samenspraak met de andere professionals uit te voeren.

Ad 2: gevaren identificeren

Het identificeren van de gevaren (potentiële ongewenste effecten) van non-conform gedrag, die een kans van optreden hebben en kunnen leiden tot ongewenste effecten in de samenleving.

Dit aspect van de Leidraad is vormgegeven door de signalen in de ViGG. De ViGG krijgt daarmee een dubbele functie. Ten eerste is dat de functie van 'afvinklijst', met daarin de centrale vraag of geen belangrijke signalen worden vergeten. Ten tweede vervult de ViGG de rol van deskundigheidsbevorderaar, zodat voor alle signalen een overweging gemaakt wordt of het betreffende signaal van toepassing is op het gezin.

Ad 3: risico's analyseren

Analyse van (potentiële) risico's in termen van effect en kans in relatie tot afgesproken beleidsinterventies. In de analyse komen ook het hoe en waarom van normafwijkend gedrag aan de orde.

Voor het gebruik van de ViGG is het essentieel om de noodzakelijke stappen van signaleren van risico's goed uit te werken. Met name de vraag wie op welk moment signaleert en vervolgens de ViGG invult, is dan relevant. Het is wel belangrijk om te beseffen dat de ViGG een straf-, civiel- of bestuursrechtelijk kader ontbeert. In zekere zin is de wijze van inzet van de ViGG nog vrij in te vullen. Om toch enige sturing aan te brengen en wildgroei aan inzet van het instrument te voorkomen, is het noodzakelijk de kaders met daarin basisvoorwaarden te schetsen.

Moment van signaleren, de signaleerder en de wijze van invullen van de ViGG
In enkele protocollen die zich richten op kindsignalen bij huiselijk geweld wordt gewerkt met presignalen.¹⁵ Iedere professional in het netwerk kan binnen een gezin een eerste signaal herkennen. De vervolgstap is dat de ViGG wordt gehanteerd door de betrokken professionals. Let wel: hierin is ook plaats voor het 'niet-pluis-gevoel' als signaal. De professionals hoeven niet in elkaars aanwezigheid tot een oordeel te komen; dit kan bijvoorbeeld ook telefonisch danwel met ondersteuning van keteninformatisering. Het belang van het samen tot een oordeel komen en het samen bepalen van de vervolgstappen staat voorop, vanwege het intervisiematige karakter van het instrument.

Eisen die aan de invullers van de ViGG gesteld worden

Om een zo goed mogelijke toepassing van de ViGG te garanderen, is het van belang om rekening te houden met enkele randvoorwaarden. Zo moeten de professionals kennis hebben van de gezinssituatie. Dit betekent dat het gezin bekend moet zijn, niet hooguit een lid van het gezin. Ook is kennis van het fenomeen huiselijk geweld onontbeerlijk, om de situatie beter te kunnen inschatten. Dit om risico's op huiselijk geweld breder te trekken dan alleen de casus waarnaar de beoordelaars kijken. Verder is het een pre als de betrokken partijen kunnen beschikken over informatiesystemen waaruit gezinsinformatie uit te halen is.¹⁶

De ViGG vereist dus twee of meer gebruikers van verschillende disciplines, een goede informatie-uitwisseling en kennis van het gezin, niet primair van een individu daarbinnen. Door aan die drie basisvereisten te voldoen, krijgt de ViGG ook meer inhoud. Bovendien wordt voorkomen dat niet-kenner van het gezin de ViGG invult; essentiële informatie die niet uit dossiers te halen valt, ontbreekt dan. Een voordeel van het in gezamenlijkheid signaleren van risico's binnen gezinnen is ook dat er een vorm van coördinatie op de samenwerking ontstaat. Signalen komen namelijk door het in gezamenlijkheid invullen van de ViGG op een plek terecht. Hierdoor kunnen de netwerkpartners bepalen of en welke interventie noodzakelijk is.

Het kan ook voorkomen dat hooguit een professional over relevante informatie over het gezin beschikt of dat meerdere professionals te weinig informatie over het gezin hebben om een oordeel over het risico te vellen. Kleurtechnisch kan dit 'grijs' genoemd worden. In dat geval kan de actie, in plaats van een eventueel noodzakelijke interventie, er ook op gericht zijn om aanvullende informatie te verzamelen. Na het

15. Zie bijvoorbeeld www.multisignaal.nl en het door Sisa Rotterdam gebruikte protocol (SISA staat voor SIgnaleren en SAmenerken). Het is ook het Stadsregionaal Instrument Sluitende Aanpak in Rotterdam). Zie www.sisa.rotterdam.nl.

16. Daarbij gaan we ervan uit dat er een convenant is getekend voor het uitwisselen van privacy-gevoelige informatie.

verzamelen van extra informatie kan de ViGG nog een keer worden ingevuld, om nogmaals te kijken hoe hoog het risico is.

Na het benoemen van iedere set thema's en de bijbehorende signalen, is een toelichting van de professionals op de signalen vereist. Zo wordt voor alle netwerkpartners duidelijk welke invulling aan het signaal gegeven is en wat de overwegingen per signaal zijn. In de constructie van het uiteindelijke ViGG (zie bijlage 4)¹⁷ is per thema ruimte voor een toelichting opgenomen. Per thema wordt een inschatting van het risico gemaakt, opgedeeld in de kleuren grijs, groen, geel, oranje en rood. Deze inschattingen worden na het doorlopen van alle thema's en bijbehorende signalen op een rij gezet voor de uiteindelijke risico-inschatting.

Deze uiteindelijke risico-inschatting is een totaaloordeel dat op basis van alle beschikbare informatie, waarnemingen en percepties wordt gevormd. In tegenstelling tot het RiHG is dit totaaloordeel geen optelling van aangevinkte kleurenvakjes, maar een gezamenlijke inschatting van (de combinatie van) signalen. Uiteindelijk kruisen de twee beoordelaars op basis van hun gezamenlijke oordeel de kleurcodering aan die de kans op huiselijk geweld en de situatie binnen het gezin weergeeft. Het gaat dan om de volgende kleurcoderingen en de daaraan gekoppelde eventuele noodzaak tot actie:

- Grijs: Er is geen/onvoldoende aanvullende informatie. Indien nodig, bestaat de actie uit het verkrijgen van aanvullende informatie.
- Groen: Er is op dit moment geen reden om aan te nemen dat er sprake is/zal zijn van geweld binnen het gezin. De situatie is veilig. Er is, naast het gezin bespreken en het invullen van de ViGG, geen verdere actie noodzakelijk.
- Geel: Het risico op geweld is laag, maar er is nog geen veilige situatie. Een duurzame verandering door een interventie is gewenst. Monitoring totdat een veilige situatie is bereikt blijft gewenst.
- Oranje: Het risico op geweld is hoog; er is sprake van een onveilige situatie. Een interventie op korte termijn is noodzakelijk om tot een duurzame verandering en veilige situatie te komen. Om te komen tot een veilige situatie, is periodieke monitoring noodzakelijk.
- Rood: Het risico op geweld is zeer hoog; er is sprake van een onveilige situatie en acute dreiging. Een onmiddellijke interventie is noodzakelijk en primair gericht op het herstellen van de veiligheid en secundair op een duurzame verandering. Om te komen tot een veilige situatie is periodieke monitoring vereist.

17. De thema's en signalen van de ViGG die in het vorige hoofdstuk zijn besproken hebben op basis van inzichten in onderhavig hoofdstuk en overleg met de opdrachtgever tot een eerste versie van het daadwerkelijke instrument geleid. Dit is ViGG-versie 1.1.

Ten slotte is het van belang dat de personalia na het totaaloordeel worden ingevuld. Dit ten eerste om het intervisiekarakter van de ViGG richting andere organisaties in het netwerk te benadrukken. Ten tweede geldt het als intrinsieke boodschap richting beoordelaars dat zij zich committeren aan de basisvoorwaarden voor het invullen van de ViGG.

Ad 4: toezichtstrategie

Het afzetten van de (geschatte) risiconiveaus tegen de (geschatte) nalevingniveaus. Na toetsing aan criteria levert dit een prioriteitsstelling op in het optreden van de toezichthouder, vastgelegd in mogelijke toezichtstrategieën. Hierin zijn – tevens op basis van kennis over redenen voor niet-naleving – de verschillende toezichtinterventies afgewogen.

Hoewel dit buiten het bereik van het onderzoek ligt, zijn enkele opmerkingen over de te kiezen toezichtstrategie relevant, voor zover deze van toepassing zijn op het gebruik van de ViGG. Vooralsnog kunnen de volgende situaties zich voordoen:

- Er is niet voldoende informatie om een oordeel over het risico te geven (code 'grijs'). De actie bestaat dan uit meer informatie verzamelen;
- Het invullen van de ViGG levert code groen op. In dat geval blijft een verdere actie achterwege;
- Het invullen van de ViGG vereist een bepaalde actie.

Van belang is om te realiseren dat de wijze van de eventueel benodigde actie ook weer afhankelijk is van het soort geweld dat zich binnen het gezin voordoet. Zo vereist eengerelateerd geweld vaak een andere aanpak dan huiselijk geweld en is de mate waarin de situatie acuut is relevant.

Ad 5: interveniëren

Het inrichten en uitvoeren van risicogerichte toezichtinterventies op basis van de geformuleerde toezichtstrategieën. Maatwerk is nodig: de situatie verschilt van geval tot geval.

Op welke wijze geïntervenieerd wordt, staat los van dit onderzoek en kan per huise-
lijkgeweldnetwerk verschillen. Van belang is dat er samen met de netwerkpartners vastgelegd moet worden wie de (hoofd)verantwoordelijke voor de actie wordt, wat de inzet van iedere partner wordt en op welke termijn de actie resultaat moet opleveren. Het opstellen van een interventiescenario, met daarin de verantwoordelijkheden van alle netwerkpartners, is hiervoor een mogelijk hulpmiddel.

Ad 6: communicatie en overleg

Communiceren en overleggen met interne en externe belanghebbenden in alle fasen van het proces van risicomanagement over het risicomanagementproces in al zijn facetten.

Op welke wijze gecommuniceerd wordt, staat los van dit onderzoek en kan per huishoudelijk geweldnetwerk verschillen.

Ad 7: monitoring en evaluatie

In de gaten houden hoe het systeem voor risicomanagement functioneert en zo nodig hier en daar bijstellen. Natuurlijk wordt rekening gehouden met veranderingen die van invloed kunnen zijn.

Monitoring en evaluatie zijn nieuwe onderdelen in het proces van geweldssignalering binnen gezinnen die tot op heden nog niet is ingezet bij risico-inventarisaties. De ViGG biedt, mede door de laagdrempeligheid en de gebruiksvriendelijkheid, de mogelijkheid om ontwikkelingen binnen gezinnen te monitoren.

Deze monitoring kan meerdere doelen dienen, welke zich op micro-, meso- en macro-niveau afspelen. Ten eerste is het voor de netwerkpartners periodiek een ijkmoment om te situatie binnen een gezin te screenen (microniveau). Ten tweede kan het voor beleidsmedewerkers van gemeente een instrument zijn om effecten van acties bij meerdere gezinnen te meten, bijvoorbeeld in vergelijking met gezinnen waar geen actie is ondernomen (mesoniveau). En ten derde kunnen, als de ViGG breed verspreid zou worden, effecten van acties tussen huishoudelijk geweldnetwerken onderzocht worden. De ViGG heeft daarmee een multi-pele functie, van preventieve 'vinger aan de pols', via een deskundigheidsbevorderende tool tot een monitoringsinstrument.

Een andere interpretatie van monitoring is het monitoren van de ViGG zelf. Zoals gebruikelijk is met soortgelijke instrumenten, verdient het aanbeveling om de ViGG in aanvullend onderzoek te valideren. Dit om de voorspellende risico-inschatting van het instrument te optimaliseren en de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te bepalen. Een dergelijk valideringstraject is wel gekoppeld aan de nodige eisen. Zo is het van belang om de vereiste omvang van het aantal minimaal in te vullen ViGG's te bepalen en zijn gedegen statistische analyses vereist. Bij een eventuele pilot van de inzet van de ViGG kan overwogen worden om dit valideringstraject direct mee te nemen.

Literatuurlijst

Barnett, O. en Fagan, R. (1993). Alcohol use in male spouse abusers and their female partners. In: *Journal of Family Violence*, Vol 8(1), Mar, 1993. pp. 1-25.

Babcock J., Waltz J, Jacobson N., Gottman J. (1993). Power and violence: The relation between communication patterns, power discrepancies, and domestic violence. In: *Journal Of Consulting And Clinical Psychology* 1993; 61(1):40-50.

Bensley L., Van Eenwyk J., Wynkoop, S. (2003). Childhood family violence history and women's risk for intimate partner violence and poor health. In: *American Journal of Preventive Medicine* 2003; 25(1):38-44.

Beraad van Inspecteurs-Generaal, Werkgroep Risicoanalyse (2006). *Leidraad objectgericht risicomanagement door rijkstoezichthouders*. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie, Justitie, Expertisecentrum Rechtshandhaving.

Bogaerts, S en Spreen, M. (2011). *Persoonlijkheidspathologie, slachtofferschap vóór het 18e levensjaar, huiselijk geweld en delict informatie in een klinische groep terbeschikkinggestelde*. Tilburg: Intervict.

Dutton, D.G. (2006). *Rethinking domestic violence*. Vancouver, Canada: University of British Columbia Press

Ehrensaft M.K., Moffitt T.E. en Caspi A. (2004). Clinically abusive relationships in an unselected birth cohort: men's and women's participation and developmental antecedents. *Journal Of Abnormal Psychology* 2004; 113(2):258-270.

Ferwerda, H. (2006). *Binnen zonder kloppen. Omvang, aard en achtergronden van huiselijk geweld in 2005 op basis van landelijke politiecijfers*. Arnhem: Bureau Beke.

Ferwerda, H., Van Ham, T. en Bremmers, B. (2013). Van wie is de straat? Methodiek en lessen voor de politie om ongrijpbare veiligheidsfenomenen grijpbaar te maken - op basis van vijf praktijkcasus. Arnhem/Apeldoorn: Bureau Beke/Politie & Wetenschap.

Gazmararian, J.A., Lazorick, S., Spitz, A.M., Ballard, T.J., Saltzman, L.E., en Marks, J.S. (1996). Prevalence of violence against pregnant women. *Journal of the American Medical Association*, 275(24), 1915-1920.

Gil-González, D., Vives-Cases, C. en Alvarez-Dardet, C. (2006). Alcohol and intimate partner violence: do we have enough information to act? *European Journal of Public Health*, 16, 279-285.

Goedhart, M. en Choy, J. (2011). *Multifocus, de kracht van verbinden*. Venlo: Mutsaersstichting.

Hamberger, L. en Hastings, J. (1993). Court-mandated treatment of men who assault their partner: Issues, controversies, and outcomes In: Z. Hilton (Ed.) *Legal responses to wife assault* (pp. 188- 229). Newbury Park: Sage.

Hilton, N. en Harris, G. (2005). Predicting wife assault: a critical review and implications for policy and practice. In: *Trauma, Violence & Abuse* 2005; 6(1):3-23.

Holtzworth-Munroe, A. (2000). A typology of men who are violent toward their female partners: Making sense of the heterogeneity in husband violence. In: *Current Directions in Psychological Science* 2000; 9(4):140-143.

Holtzworth-Munroe, A., & Stuart, G.L. (1994). Typologies of male batterers: Three subtypes and the differences among them. *Psychological Bulletin*, 116, 476-497.

Jacobson, N. S., Gottman, S., Waltz, J., Rushe, R., Babcock, J. en Holtzworth-Munroe, A. (1994). Affect, verbal context, and psychophysiology in the arguments of couples with a violent husband. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 62, 982-988.

Kim, H. en Capaldi, D. (2004). The association of antisocial behavior and depressive symptoms between partners and risk for aggression in romantic relationships. In: *Journal Of Family Psychology: JFP: Journal Of The Division Of Family Psychology Of The American Psychological Association* (Division 43) 2004; 18(1):82-96.

Kok, E. (2011). *Methodebeschrijving Signs of Safety*. Databank Effectieve interventies huiselijk geweld. Utrecht: MOVISIE.

Kuppens, J. en Beke, B. (2008). *Huisverbod: sleutel tot minder geweld? Aanzet tot een risicotaxatie-instrument huiselijk geweld*. Arnhem: Bureau Beke.

Kyriacou, D., Anglin, D., Taliaferro, E., Stone, S., Tubb, T. en Linden, J. (1999). Risk factors for injury to women from domestic violence against women. In: *The New England Journal Of Medicine* 1999; 341(25):1892-1898.

Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (2009). *Richtlijn Familiaal Huiselijk geweld bij kinderen en volwassenen*. Utrecht: NVVP.

Nieuwenhuis, A. en Ferwerda, H. (2010). *Tot de dood ons scheidt. Een onderzoek naar de omvang en kenmerken van moord en doodslag in huiselijke kring*. Arnhem: Bureau Beke.

Ratner, P. (1995). Indicators of exposure to wife abuse. In: *The Canadian Journal Of Nursing Research*, 1995; 27(1):31-46.

Ruiter, C. de (2008). Gestructureerde risicotaxatiemethoden: wat de jurist moet weten. In: *Expertise en recht*. 4, 121-131.

Ruiter, C. de (2009). *B-Safer. Richtlijn voor het beoordelen van het risico van relationeel geweld*. (Vertaling van Kropp, P., Hart, S., Douglas, K., Belfrage, H.). Maastricht: Maastricht University.

Ruiz-Perez, I., Plazaola-Castano, J., Alvarez-Kindelan, M., Palomo-Pinto, M., Arnalte-Barrera, M. en Bonet-Pla, A. (2006). Sociodemographic associations of physical, emotional, and sexual intimate partner violence in Spanish women. In: *Annals Of Epidemiology* 2006; 16(5): 357-363.

Saunders, D. (1992). A typology of men who batter: Three types derived from cluster analysis. In: *American Journal of Orthopsychiatry* 1992; 62(2): 264-275.

Sijbrandij, M., Jonker, I. en Wolf, J. (2008) *Clïëntprofielen van vrouwen met gewelds-ervaringen in de vrouwenopvang*. Nijmegen: Radboud Universiteit Cluster Biomedische wetenschappen en Extramurale Geneeskunde Sociale Geneeskunde.

Tollestrup, K., Sklar, D., Frost, F., Olson, L., Weybright, J. en Sandvig, J. (1999). Health indicators and intimate partner violence among women who are members of a managed care organization. In: *Preventive Medicine* 1999; 29(5):431-440.

Tweed, R. en Dutton, D. G. (1998). A comparison of instrumental and impulsive subgroups of batterers. In: *Violence and Victims*, 13(3), 217-230.

Verwijs, R. en Lünemann, K. (2012). *Partnergeweld. Achtergrond en risicofactoren*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut

Bijlage 1: Lijst met experts

Naam	Instantie
Dhr. Van Arum	De Waag Utrecht
Mevr. Christophe	Landelijk Bureau Huiselijk Geweld en de Politietaak
Dhr. Dwars	Politie-eenheid Oost-Nederland, district Twente
Dhr. Giebels	Mutsaersstichting Venlo
Dhr. Van Harten	Niet verbonden aan een instantie
Dhr. Lalieu	Politie-eenheid Limburg
Dhr. Lenting	Landelijk Bureau Huiselijk Geweld en de Politietaak
Dhr. Simons	Mutsaersstichting Venlo
Mevr. Tempelaars	Steunpunt Huiselijk Geweld West-Brabant
Mevr. Van der Toorn	Politie-eenheid Oost-Nederland, district Twente
Mevr. Worm-De Moel	Niet verbonden aan een instantie

Bijlage 2: Inventarisatie signalen huiselijk geweld

Bron: Kuppens en Beke, (2008).

Contextindicatoren en hun signalen

Spanning Werkgerelateerd Op het moment werkloos Regelmatig werkloos Ooit ontslagen Recentelijk ontslagen Recentelijk opgeroepen voor WAO-herkeuring Stress op het werk
Financiële situatie Financiële problemen Afhankelijk van uitkering
Huisvesting Huisvesting beneden niveau Drie of meer verhuizingen in het laatste jaar Buurt met hoge criminaliteit
Huidige familie- en huwelijksomstandigheden Kinderen uit een eerdere relatie Zwangerschap Ontevreden met huwelijk/relatie In scheiding Andere relatieproblemen In behandeling geweest van relatietherapeut Onenigheid over de opvoeding van kinderen Nieuwe relatie van twee gescheiden ouders met kinderen (Gedrags)problemen bij kinderen Huilbaby's Problemen met pubers
Ontspanning/vrije tijd Geen recente deelname in (sport)activiteit Zou beter gebruik kunnen maken van vrije tijd
Overig Slachtoffer van politieke vervolging, marteling, discriminatie
Sociaal isolement Vrienden/kennissen/sociaal netwerk Sociaal geïsoleerd Recent verlies van sociaal netwerk Sociaal netwerk gericht op één persoon binnen relatie Verstikkend sociaal netwerk
Man-vrouw rollenpatroon Man beheert financiële middelen/paspoort Vrouw mag niet/amper buitenshuis komen Vrouw heeft geen zeggenschap binnenshuis
Conservatief gedachtegoed Krampachtig vasthouden aan traditionele waarden

Persoonsindicatoren en hun signalen**Antecedenten dader**

Eerdere veroordelingen (alcoholgerelateerd)
 Eerdere veroordelingen (drugsgelateerd)
 Eerdere veroordelingen ((seksueel) geweldgerelateerd)
 Eerdere veroordelingen (wapengerelateerd)
 Eerdere veroordelingen (straatverbodgerelateerd)
 Eerdere veroordelingen (niet-geweldgerelateerd)
 Aantal veroordelingen
 Moment veroordelingen (twee of meer in het verleden)
 Moment veroordelingen (drie of meer recente)
 Aantal strafbare feiten dat op het moment loopt
 Eerdere schending van voorwaardelijke vrijheidstelling
 Eerdere schending van (voorwaardelijk) toezicht
 Ooit gearresteerd onder 16 jaar
 Ooit gevangen gezeten
 Ooit ontsnapt uit een strafinrichting
 Ooit gestraft voor institutioneel wangedrag

Antecedenten slachtoffer

Eerdere veroordelingen (alcoholgerelateerd)
 Eerdere veroordelingen (drugsgelateerd)
 Eerdere veroordelingen ((seksueel) geweldgerelateerd)
 Eerdere veroordelingen (wapengerelateerd)
 Eerdere veroordelingen (straatverbodgerelateerd)
 Eerdere veroordelingen (niet-geweldgerelateerd)
 Aantal veroordelingen

Opleiding

Niet geschoold
 Laaggeschoold
 Middelbaar geschoold
 Hooggeschoold

IQ

Laag
 Midden
 Hoog

Alcoholprobleem

Ooit problemen met alcohol gehad
 Op het moment een alcoholprobleem
 Afkickcursus gevolgd
 Vandaag gedronken
 Hoeveel vandaag gedronken
 Vermoeden van alcoholprobleem

Drugsprobleem

Ooit problemen met drugs gehad
 Op het moment een drugsprobleem
 Afkickcursus gevolgd
 Vandaag drugs gebruikt
 Welk soort drugs gebruikt:
 Cannabis
 Cocaïne
 Heroïne
 Anders
 Vermoeden van drugsprobleem

Gokprobleem

Ooit problemen met gokken gehad
 Op het moment een gokprobleem
 Afkickcursus gevolgd
 Vermoeden van gokprobleem

Persoonlijkheidsstoornis

Anti-sociaal
 Borderline
 Impulsiviteit
 Narcisme
 Obsessief-compulsief
 Recente psychotische of manische symptomen
 Psychiatrische behandeling in het verleden
 Actuele psychiatrische behandeling
 Indicatie voor psychologische beoordeling

Persoonlijke houding/oriëntatie

Jaloers
 Wel eens gewelddadig tegen anderen
 Dreigen met zelfmoord
 Zelfmoordpoging gedaan
 Niet afkerig van criminaliteit
 Niet bereid concessies te doen
 Moeilijk te overreden
 Problemen met leiding/toezicht

Geweldsgeschiedenis

Zelf slachtoffer van huiselijk geweld als kind
 Zelf getuige van huiselijk geweld als kind

Rechtvaardiging

Ontkenning/minimaliseren van verleden partnergeweld
 Opvattingen die relationeel geweld goedkeuren
 Berouw tonen/beloven te veranderen
 Toezeggen in behandeling te gaan

Incidentindicatoren en hun signalen**Aard van het geweld**

Psychisch: geweld tegen huisdieren van slachtoffers
 Psychisch: vernielen van persoonlijke eigendommen van slachtoffers
 Psychisch: onder druk zetten slachtoffer
 Bedreiging: verbaal
 Bedreiging: dreigen met slaan
 Bedreiging: dreigen met wapen
 Bedreiging: dreigen kinderen wat aan te doen
 Bedreiging: dreigen met doden
 Lichamelijk: schoppen/stompen/blauwe plekken/pijn
 Lichamelijk: zware kneuzing/brandwonden/gebroken ledematen (dokter)
 Lichamelijk: wonden door wapen
 Lichamelijk: wurging
 Seksueel: seksuele jaloezie
 Seksueel: seks onder dwang/seksueel geweld

Geweldsontwikkeling

Zwaarte geweld in de laatste 2 jaar toegenomen
 Mishandeling ten tijde van zwangerschap

Frequentie geweld

Eerder geestelijk geweld
 Eerder lichamelijk geweld
 Eerdere bedreiging
 Eerder seksueel geweld
 Worden de tussenpozen in geweldsuitbarstingen korter
 Neemt het aantal mishandelingen toe

Disproportionaliteit van het geweld

Is geweld buitensporig geweest
 Pleegde dader het geweld plotseling en zonder vooraankondiging

Wapens Echt wapen gebruikt Categorie wapen Gebruik toevallig wapen: <i>Ongericht vernielen van spullen</i> <i>Gooien met voorwerpen naar slachtoffer</i> <i>Slaan met voorwerpen van slachtoffer</i>
Aanwezigheid van kinderen Geweld gepleegd tegen kinderen (alle vormen) Kinderen getuige van geweld Kinderen gewond Kinderen zijn apathisch/huilen/schrikachtig
Aanloop van het geweld Eenzijdig Tweezijdig
Escalatie van het geweld Eenzijdig Tweezijdig

Bijlage 3: Korte omschrijving instrumenten

RiHG

Het Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld wordt door de Hulpofficier van Justitie gebruikt om in gevallen van huiselijk geweld te bepalen of het opleggen van een huisverbod voor de pleger van het geweld een reële optie is. Het is een instrument dat de hulpofficier aan de hand van twintig items een leidraad geeft om de huiselijk geweldsituatie in beeld te brengen. Daarnaast geldt het instrument als juridische onderlegger voor de bestuurlijke beschikking om het huisverbod op te leggen.

LS/CMI

The Level of Service/Case Management Inventory (LS/CMI) wordt in Nederland door Kairos, een specialistische instelling voor ambulante forensisch psychiatrische behandeling, gebruikt bij de behandeling van geweldplegers. Het instrument meet risico- en behoeftefactoren van cliënten en dient tevens als casemanagementtool.

Risicotaxatieformulier Code Rood

Code Rood is een in enkele regio's in Nederland uitgevoerd pilotproject voor daders van terugkerend geweld, zogenaamd intiem terrorisme. Het risicotaxatieformulier van Code Rood biedt ondersteuning bij de uiteindelijke keuze of een zaak Code Rood is of niet. Code Rood is een aanpak voor recidiverende daders en de ernstigste categorie huiselijk geweldplegers. De uiteindelijke keuze of een casus het predicaat code rood krijgt, wordt gezamenlijk en unaniem genomen door de professionals van de betrokken kernorganisaties. In het risicotaxatieformulier van Code Rood is gebruik gemaakt van het risicotaxatie-instrument ODARA.

Veiligheidsanalyse West-Brabant

In West-Brabant wordt met een risicoscreeningsinstrument gewerkt bij het huiselijk geweld overleg. Tijdens het overleg wordt een veiligheidsanalyse tot stand gebracht. Hierbij worden aan de hand van de informatie die bekend is de voorlopige zorgen (risicofactoren), krachten en doelen opgesteld. Door de focus op veiligheid in de analyse zal krachtige sturing plaatsvinden op herstel van veiligheid en bijkomende problematiek van gezinsleden in eerste instantie in het verlengde van deze veiligheid worden opgepakt.

Risicoscreening Vrouwenopvang

Het Verwey-Jonker Instituut heeft een risicotaxatie-instrument gemaakt voor de Vrouwenopvang. De korte vragenlijst stelt medewerkers van de Vrouwenopvang in staat om op objectieve en systematische wijze de veiligheidssituatie van cliënten die zich bij de opvang melden in te schatten. De screening leidt tot een veiligheidscode (groen, oranje of rood). Elke code gaat samen met veiligheidsmaatregelen. Zo wordt onder

andere duidelijk of een cliënte ter plaatse kan worden opgenomen, of dat zij naar een geheime, gesloten opvang moet. In 2007 is de Risicoscreening Vrouwenopvang geëvalueerd en verbeterd. Het instrument is daarna geïmplementeerd bij alle bij de Federatie Opvang aangesloten instellingen. Sindsdien wordt er landelijk mee gewerkt. De Risicoscreening Vrouwenopvang is in 2012 geactualiseerd.

B- Safer

B-SAFER is een afkorting voor: *Brief Spousal Assault For Evaluation of Risk* en is een risicotaxatie-instrument dat wordt gebruikt door reclasseringsorganisaties. Het instrument helpt bij de inschatting van de kans op herhaling van relationeel geweld. Het is een aanvulling op de bestaande diagnose-instrumenten RISC en QuickScan. B-Safer biedt de mogelijkheid tot indicatie van specifieke interventies en bijzondere voorwaarden gericht op het stoppen van relationeel geweld.

Bijlage 4: De ViGG

Het betreft een ViGG-versie die na commentaar vanuit diverse gremia tot stand is gekomen. Zo is het instrument teruggekoppeld met de opdrachtgever en is het instrument gepresenteerd voor een denktank huiselijk geweld, geïnitieerd door de landelijk portefeuillehouder Huiselijk Geweld en de Politietask.

De ViGG bestaat nu alleen nog in een niet-geautomatiseerde versie, maar de bedoeling is om dit uiteindelijk wel te doen. Dit houdt in dat bepaalde velden via een programma automatisch gevuld kunnen gaan worden, waardoor de snelheid van invullen zal verbeteren.

Jaar:

zaaknummer:

Veiligheidsindicator Geweldssignalering Gezinnen (ViGG) Voor professionals

Gemeenten hebben door de toenemende eigen verantwoordelijkheid voor de aanpak van huiselijk geweld de mogelijkheid om ondersteuning te bieden aan gezinnen met mogelijke risico's. De aanpak kan diverse vormen aannemen, waaronder preventie, vroegsignalering, opvang en nazorg. Om tot een goede aanpak van huiselijk geweld te komen, is zicht op gezinnen waarbinnen zich mogelijke veiligheidsrisico's voordoen essentieel. Dit lukt alleen als de omvang en de ontwikkeling van de veiligheidsrisico's op gemeentelijk niveau in beeld zijn. Een actueel beeld van de gezinnen waarbinnen veiligheidsrisico's spelen, biedt een gemeente de mogelijkheid om de veiligheidsontwikkelingen binnen gezinnen te monitoren, budgetten hiervoor te bepalen en op casusniveau te interveniëren.

De Veiligheidsindicator Geweldssignalering Gezinnen (ViGG) is een intervisiedocument dat is ontwikkeld om een eerste beeld te krijgen van de veiligheidsrisico's binnen gezinnen. Aan de ViGG is de afweging om te interveniëren gekoppeld. De ViGG is te beschouwen als een hulpmiddel dat niet is voorbehouden aan één instantie, het staat ten dienste van de netwerkpartners.

De ViGG stelt gezinnen centraal. Dit betekent dat pleegkinderen, stiefkinderen en grootouders ook onderdeel van het gezin vormen, alsmede ex-partners en overige personen die invloed hebben op het welbevinden van een gezin.

Het gebruik van de ViGG beslaat de volgende stappen die achtereenvolgens moeten worden doorlopen:

Stap 1 - Voldoen aan basisvoorwaarden

De basisvoorwaarden zijn opgesteld ter bescherming van het oneigenlijke gebruik van de ViGG en ter bescherming van het gezin. Invullers van de ViGG moeten voldoen aan de volgende basisvoorwaarden:

- Minimaal twee beoordelaars van twee verschillende instanties moeten de ViGG samen invullen.
- De beoordelaars hebben kennis van zowel de gezinsituatie als van het fenomeen huiselijk geweld.
- Er is beschikking over meerdere bronnen (systemen, eigen informatiekanalen, et cetera) waaruit gezinsinformatie opvraagbaar is.

Stap 2 - Omschrijven eerste signaal

Omschrijf hier het eerste signaal dat de aanleiding voor het invullen van de ViGG vormt. Beschrijf zo concreet en volledig mogelijk welk signaal over het gezin naar voren is gekomen. Geef daarbij ook aan bij welke instantie en via welke bron het signaal opgepikt werd.

Aanleiding

Stap 3 - Invullen VIGG

Dit onderdeel bestaat uit tien thema's (A t/m J); elk thema bevat een of meerdere afzonderlijke signalen. Stel vast welke signalen zich voordoen in het gezin. Doorloop alle items binnen de betreffende thema's en kruis daarbij aan wat van toepassing is (geen info/signaal wel of niet aanwezig). Geef hierna per thema een inschatting van het veiligheidsrisico. Gebruik hiervoor de onderstaande kleurindicatoren. Licht uw keuze kort toe.

Grijs: Er is geen/onvoldoende informatie voor het bepalen van het veiligheidsrisico.

Groen: Er zijn geen signalen aanwezig; geen veiligheidsrisico.

Geel: Eén of meerdere signalen aanwezig, maar vormen een laag veiligheidsrisico.

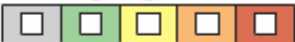
Oranje: Eén of meerdere signalen aanwezig die worden ingeschat als een hoog veiligheidsrisico.

Rood: één of meerdere signalen aanwezig die worden ingeschat als een zeer hoog veiligheidsrisico.

Thema's en hun signalen				
A	Risicoverhogende gezinssamenstelling/overgangssituaties in een gezin:	geen info	signaal aanwezig	
			ja	nee
A1	Zijn er zuigelingen of kinderen in het gezin aanwezig of is er een kind op komst (kinderen van 9 maanden tot 5 jaar)?	☐	☐	☐
A2	Is er sprake van een overgangssituatie binnen het gezin (bijvoorbeeld huilbaby, puberend kind, overlijden familielid of vriend, verhuizing, kinderen uit huis, uit detentie terugkerend gezinslid, uitwonende kinderen die weer thuis komen wonen)?	☐	☐	☐
Toelichting: Inschatting veiligheidsrisico: ☐ ☐ ☐ ☐ ☐				

B	Familiehistorie:	geen info	signaal aanwezig	
			ja	nee
B1	Is/zijn opvoeder(s) afkomstig uit een gezin waar ook huiselijk geweld voorkwam?	☐	☐	☐
B2	Komt/komen opvoeder(s) zelf voort uit een problematische opvoeding?	☐	☐	☐
B3	Komt/komen opvoeder(s) uit eerdere relatie(s) waarin huiselijk geweld voorkwam, dit als pleger of als slachtoffer?	☐	☐	☐
Toelichting: Inschatting veiligheidsrisico: 				

C	Financieel-economische situatie:	geen info	signaal aanwezig	
			ja	nee
C1	Zijn er problemen met de financiën (schulden, maandelijkse lasten niet kunnen betalen, werkloosheid)?	☐	☐	☐
C2	Dreigt iemand binnen het gezin zijn baan te verliezen/zonder werk thuis te komen zitten?	☐	☐	☐
Toelichting: Inschatting veiligheidsrisico: 				

D	D Geweldsbeeld:	geen info	signaal aanwezig	
			ja	nee
D1	Zijn er binnen het gezin vuurwapens aanwezig?	☐	☐	☐
D2	Is er binnen het gezin (vermoedelijk) al eerder huiselijk geweld (bijvoorbeeld verbaal, fysiek, met steek- of vuurwapens of met andere voorwerpen) voorgekomen?	☐	☐	☐
D3	Is er binnen het gezin al eerder een huisverbod opgelegd/overwogen?	☐	☐	☐
D4	Heeft een gezinslid vanwege een eerdere dreiging al eens in een (vrouwen)opvang verbleven?	☐	☐	☐
D5	Worden binnen het gezin dieren mishandeld of dreigt een gezinslid dit te doen?	☐	☐	☐
D6	Is de laatste tijd sprake van stalking of incidenten in en rond het huis, zoals brandstichtingen, vernielingen aan auto, 'zwijgers' aan de telefoon?	☐	☐	☐
Toelichting: Inschatting veiligheidsrisico: 				

E	Bedreigingen van gezondheid en welbevinden/Inzicht in eigen problematiek:	geen info	signaal aanwezig	
			ja	nee
E1	Is middelengebruik (alcohol/drugs) binnen het gezin een risicoverhogende factor?	☐	☐	☐
E2	Is er binnen het gezin onenigheid over internetgebruik en/of spelen van games?	☐	☐	☐
E3	Heeft een gezinslid een seksverslaving of richt een gezinslid zich buiten de relatie (bijvoorbeeld datingsites/prostitutiebezoek/vreemdgaan)?	☐	☐	☐
E4	Is er eerder door de politie een zorgmelding gedaan?	☐	☐	☐
E5	Zijn er problematische psychische stoornissen binnen het gezin aanwezig?	☐	☐	☐
E6	Is psychische behandeling/hulpverlening van gezinsleden in het verleden niet-succesvol gebleken?	☐	☐	☐
E7	Zijn er problemen vanwege een gezinslid dat LVB-er is?	☐	☐	☐
E8	Is er door gezinsleden ooit bedreigd met (zelf)moord om dingen voor elkaar te krijgen?	☐	☐	☐
E9	Is er sprake van (plotseling) afnemende schoolprestaties danwel toenemende conflicten op school of spijbelgedrag?	☐	☐	☐
Toelichting: Inschatting veiligheidsrisico: ☐ ☐ ☐ ☐ ☐				

F	Sfeer binnen het gezin:	geen info	signaal aanwezig	
			ja	nee
F1	Is er sprake van problemen in het gezin vanwege de relatie/op handen zijnde/uitgesproken scheiding? Hieronder valt ook het niet accepteren van de scheiding (bijvoorbeeld 'vechtscheidingen').	☐	☐	☐
F2	Zijn er problemen rond het gezin (zowel opvoeders als kinderen) vanwege een (geheime) nieuwe partner/stiefouder?	☐	☐	☐
F3	Zijn er spanningen vanwege de voogdij of de omgangs- en bezoeksregeling van kinderen en tussen ex-en?	☐	☐	☐
F4	Zijn er spanningen rond het seksleven van opvoeders of andere gezinsleden?	☐	☐	☐
F5	Is er sprake van problematische jaloezie tussen opvoeders of tussen gezinsleden?	☐	☐	☐
F6	Is er sprake van controlerend gedrag van een gezinslid richting andere gezinsleden?	☐	☐	☐
Toelichting: Inschatting veiligheidsrisico: ☐ ☐ ☐ ☐ ☐				

G	Verheimelijken problemen, weigeren hulp:	geen info	signaal aanwezig	
			ja	nee
G1	Bagatelliseren opvoeders de problemen, van welke aard ook, binnen het gezin?	☐	☐	☐
G2	Worden problemen verheimelijkt, bijvoorbeeld door niet te willen praten met politie of door te proberen een eerdere aangifte van geweld in te trekken?	☐	☐	☐
G3	Ontkennen/bagatelliseren/externaliseren gezinsleden problemen?	☐	☐	☐
G4	Zijn gezinsleden weigerachtig gebleken om psychische behandeling/hulpverlening te ondergaan?	☐	☐	☐
G5	Is er sprake van het mijden van hulpverlening door een gezinslid?	☐	☐	☐
Toelichting: Inschatting veiligheidsrisico: ☐ ☐ ☐ ☐ ☐				

H	Opvoeding:	geen info	signaal aanwezig	
			ja	nee
H1	Hebben opvoeders een conflicterende opvoedingsstijl/verschillend man-vrouwbeeld?	☐	☐	☐
H2	Zijn de opvoeders pedagogisch onmachtig (bijvoorbeeld geen grenzen kunnen stellen, maar ook overdreven verwennen van kinderen)?	☐	☐	☐
H3	Zijn er spanningen omdat opvoeders hun grip op de kinderen lijken te verliezen (bijvoorbeeld rond vrijetijdsbesteding/vriendenkring kinderen)?	☐	☐	☐
H4	Hebben opvoeders een negatieve opvatting over een kind (bijvoorbeeld 'hij vraagt er toch om?')?	☐	☐	☐
H5	Is er binnen het gezin sprake van scheefgroei in rolverdeling opvoeder-kind (kind te mondig/does zijn eigen zin, een kind dat de ouderrol op zich neemt of een kind dat extreem kort gehouden wordt)?	☐	☐	☐
H6	Leggen familieleden of anderen opvoedkundige of omgangsgerelateerde druk op het gezin?	☐	☐	☐
Toelichting/bron: Inschatting veiligheidsrisico: ☐ ☐ ☐ ☐ ☐				

I	Normen en waarden/oriëntatie gezin:	geen info	signaal aanwezig	
			ja	nee
I1	Komen er binnen het gezin problematische conflicterende normen en waarden tussen opvoeders of andere familieleden en kinderen voor? Hieronder vallen ook aspecten van eengerelateerd geweld.	☐	☐	☐
I2	Is er sprake van overige eengerelateerde signalen, zoals het bekend raken van de situatie in de buurt/de familie, statusverlies en dwang tot actie?	☐	☐	☐
I3	Komen er binnen het gezin of familie daaromheen strenge opvattingen over eer, mannelijkheid en trots voor?	☐	☐	☐
I4	Ontbeert het gezin sociale achtervang?	☐	☐	☐
I5	Is er buiten het gezin sprake van ontkennen van de autoriteit van instanties, ontsporend gedrag, ook richting criminaliteit?	☐	☐	☐
Toelichting/bron: Inschatting veiligheidsrisico: ☐ ☐ ☐ ☐ ☐				

J	Overige vermoedens:	geen info	signaal aanwezig	
			ja	nee
J1	Zijn er overige signalen die het risico op huiselijk geweld vergroten?	☐	☐	☐
Toelichting/bron: Inschatting veiligheidsrisico: ☐ ☐ ☐ ☐ ☐				

Geef aan van welke bronnen gebruik is gemaakt bij het invullen van de ViGG. Graag ook aangeven als er alleen op basis van eigen waarneming/perceptie is ingevuld.

Toelichting
--

Stap 4 - Resumeren veiligheidsrisico-inschattingen

Neem de veiligheidsrisico-inschattingen van de afzonderlijke thema's over in het onderstaande schema.

A	Risicoverhogende gezinssamenstelling/overgangssituaties in een gezin	
B	Familiehistorie	
C	Financieel-economische situatie	
D	Geweldsbeeld	
E	Bedreigingen gezondheid en welbevinden/inzicht in eigen problematiek	
F	Sfeer binnen het gezin	
G	Verheimelijken problemen, weigeren hulp	
H	Opvoeding	
I	Normen en waarden/oriëntatie gezien	
J	Overige vermoedens	

Stap 5 - Eindoordeel vormen

Bepaal op basis van alle beschikbare informatie, eigen waarneming en perceptie het eindoordeel. Weeg daarbij de zwaarte van ieder thema afzonderlijk. NB: Het gaat niet om het optellen van het aantal kruisjes, maar om de inschatting van de zwaarte van de combinatie van signalen.

Kruis aan welk van de volgende kleurcodes het meest van toepassing is en licht uw eindoordeel toe. Op grond van uw eindoordeel bepaalt u verdere actie in stap 6.

- Grijs:** Er is geen/onvoldoende aanvullende informatie, alle thema's bij stap 4 zijn grijs aangevinkt. Indien nodig, bestaat de actie uit het verkrijgen van aanvullende informatie.
- Groen:** Er is op dit moment geen reden om aan te nemen dat er sprake is/zal zijn van geweld binnen het gezin. De situatie is veilig. Er is, naast het gezin bespreken en het invullen van de VIGG, geen verdere actie noodzakelijk.
- Geel:** Het risico op (nieuw) geweld is laag, maar er is nog geen veilige situatie. Een duurzame verandering door een (geringe) interventie is gewenst. Monitoring totdat een veilige situatie is bereikt, blijft gewenst.
- Oranje:** Het risico op (nieuw) geweld is hoog; er is sprake van een onveilige situatie. Een interventie op korte termijn is noodzakelijk om tot een duurzame verandering en veilige situatie te komen. Om te komen tot een veilige situatie is periodieke monitoring noodzakelijk.
- Rood:** Het risico op (nieuw) geweld is zeer hoog; er is sprake van een onveilige situatie en acute dreiging. Een onmiddellijke interventie is noodzakelijk en primair gericht op het herstellen van de veiligheid en secundair op een duurzame verandering. Om te komen tot een veilige situatie is periodieke monitoring vereist.

Toelichting

Stap 6 - Actie bepalen

Nadat in stap 5 de mate van veiligheidsrisico is bepaald, moeten de volgende acties ingezet worden:

Acties

- Bepaal welke interventie(s) nodig is (zijn) om tot een veilige situatie te komen;
- Beoordeel welke partijen hiervoor nodig zijn;
- Stel met deze partijen een interventiescenario op;
- Draag zorg dat er een casemanager is/wordt benoemd;
- Bepaal samen met het gezin het plan van aanpak ('een gezin, een plan, een regisseur');
- Begroot op basis van het plan van aanpak de noodzakelijke capaciteit en budget (zie [Een veiliger thuis](#)).

NB: Bij elke actie moet gekeken worden in hoeverre het gezin en eigen sociale netwerk betrokken kunnen worden.

Stap 7 - Monitoren

Op casusniveau:

Op basis van de veiligheidsrisico-inschatting kan het noodzakelijk zijn de situatie binnen het gezin te monitoren. De periode van monitoren is afhankelijk van de casus, maar zal in de regel eindigen op het moment dat de situatie (weer) veilig is. Per casus wordt de monitorperiode vastgesteld en wie voor het monitoren verantwoordelijk is. NB: Overwogen kan worden om het monitoren te beleggen bij de instelling/instantie die namens de gemeente is belast met de regie over het proces.

Op gemeenteniveau:

De gemeente dient de omvang en de ontwikkeling van de veiligheidsrisico's binnen gezinnen te monitoren. Zo moet duidelijk worden in hoeveel gezinnen er geïntervenieerd is of moet worden en welk budget daaraan gespendeerd is. Uiteindelijk moet dit leiden tot inzichten in de veiligheidsontwikkelingen binnen de gezinnen en de kosten en baten van de aanpak.

Ondertekening

Beoordelaar 1: Naam: _____

Organisatie: _____

Datum: ____ - ____ - ____

Beoordelaar 2: Naam: _____

Organisatie: _____

Datum: ____ - ____ - ____

Meer Informatie:

Mutsaersstichting
Matthieu Goodhart, bestuurder
mgoedhart@mutsaersstichting.nl
☎ 077 - 321 74 07

Nationale Politie
Elitje Lenting, landelijk beleidscoördinator
Huiselijk Geweld en de Politietask
elitje.lenting@gelderland-midden.politie.nl
☎ 0318 - 68 89 61

Bureau Beke
Jos Kuppens, onderzoeker
j.kuppens@beke.nl
☎ 026 - 443 86 19